

**TURUN
YLIOPISTO**

Suomalaisten nuorten naisten ja miesten sukupuolikuilu arvoissa ja asenteissa

Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Iida Laurila
1.4.2026
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Valtio-oppi

Tekijä: Iida Laurila

Otsikko: Suomalaisten nuorten naisten ja miesten sukupuolikuilu arvoissa ja asenteissa

Ohjaaja(t): professori Maija Setälä

Sivumäärä: 65 sivua. 1 Liite.

Päivämäärä: 1.4.2026

Tässä tutkielmassa tutkittiin, onko suomalaisilla 18–29-vuotiailla nuorilla miehillä ja naisilla keskenään ja verrattuna muihin sukupolviin eroavaisuuksia arvoissa.

Tutkimuskirjallisuudessa sukupuolten merkittäviä eroja on tutkittu sukupuolikuiluna arvoissa, asenteissa ja äänestyskäyttäytymisessä. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin kehittämän modernin sukupuolikuilun teorian ympärille. Teoria pohjaa havaintoihin, jonka mukaan länsimaissa naiset ovat 1980–1990-lukujen välissä siirtyneet massoittain äänestämään vasemmistopuolueita. Tutkijoiden mukaan muutos johtuu yhteiskunnan kehittymisestä sekularisemmaksi ja liberaalimmaksi, joka taas on muuttanut yksilöiden arvoja.

2010–2020-luvulle tultaessa sukupuolikuilua tutkittiin miesten taipumuksena äänestää radikaalioikeistopopulistisia puolueita. Kulttuurisen vastareaktion teoria pyrkii selittämään konservatiivisten arvojen nousua vastauksena liberaalien arvojen yleistymiseen. Puoluekentän ja arvokysymysten vuoksi vasemmisto-oikeisto ulottuvuus ei riittänyt selittävään yhteiskunnallisia muutoksia. GAL-TAN-ulottuvuus on tuotu täydentämään perinteistä arvoulottuvuutta. Empiirisissä tutkimuksissa sukupuolen, ikäkohortin ja koulutustason yhdistelmät ovat osoittautuneet merkittäviksi tekijöiksi asenteiden, arvojen ja äänestyspäätöksiä tutkittaessa.

Tässä tutkielmassa eroavaisuuksia tutkittiin monimuuttujaregressioanalyysillä. Sillä selvitettiin vastaajien asettumista itseasettelu liberaali-konservatiivi-akselilla ja arvoväittämien avulla. Keskeisinä muuttujina toimivat arvoväittämät liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin, lakiin ja järjestykseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja monikulttuurisuuteen. Sosiodemografisina kontrollimuuttujina toimivat ikä, sukupuoli, koulutustaso, asuinpaikka ja tulotaso. Muuttujia käytettiin kahden regression tekoon, jossa toisessa toimi ikä ja sukupuoli omana interaktiomuuttujana.

Aineistoa toimi Eduskuntavaalitutkimuksen data-aineisto, joka oli kerätty vuonna 2023. Aineiston tuli olla mahdollisimman tuore, jotta tämänhetkistä ilmiötä voitiin tutkia. Aineistossa vastaajien ikä vaihteli 18–84-vuotiaisiin.

Kaikki neljä arvomuuttujaa olivat tilastollisesti merkitseviä muuttujia. Sukupuolen ja iän interaktiomuuttuja osoitti, että nuoret ovat kauempana toisistaan arvoiltaan ja tämä kuilu kapenee iän myötä. Interaktiomuuttuja oli myös tilastollisesti merkitsevä. Arvoväittämässä nuorten naisten ja miesten väliset erot ovat johdonmukaisia, mutta pieniä. Nuoret naiset ovat samanikäisiä miehiä liberaalimpia kolmessa arvoväittämässä ja itseasettelu liberaali-konservatiivi-asteikolla. Kuvaajat havainnollistavat miten nuoret nais- ja miesvastaajat erottuvat arvoiltaan toisistaan.

Yksi poikkileikkausaineisto ei anna riittävästi vastauksia sukupolvien eroista. Lisää tutkimusta tarvitaan 2020-luvulta tarkistamaan, onko nuorten syventynyt sukupuolikuilu pysyvä ilmiö. Erityisesti onko se sidoksissa muihin sosioekonomisiin kontrollimuuttujiin, vai onko sukupuolikuilussa kyse enemmänkin kuilusta arvoissa. Lisäksi tulee testata miten arvot erot näkyvät äänestyspäätöksissä.

Avainsanat: sukupuolikuilu, asenteet, arvot, nuoret, sukupolvet

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen taustaa	4
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	7
1.3	Tutkielman rakenne	9
2	Teoria ja aiempi tutkimus	11
2.1	Moderni sukupuoli -käsite ja ilmiötä selittävät teoriat	11
2.2	Moderni sukupuolikuilu ja 2010-luvulta alkanut polarisaatiokehitys	16
2.3	Moderni sukupuolikuilu ja kulttuurinen vastareaktio -teoria	24
2.4	Elämänkaaren ja poliittisen sosialisoinnin vaikutus	27
2.5	Yhteenveto ja hypoteesit	32
3	Aineiston rakenne ja menetelmät	34
3.1	Aineisto	34
3.2	Aineiston käsittely ja kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät	35
4.	Analyysi	43
3.3	Monimuuttujaregressiot ja iän ja sukupuolen interaktio	44
3.4	Nuorten naisten ja miesten erot arvoväittämien suhteen	48
4	Johtopäätökset	52
	Lähteet	57
4.1	Aineisto- ja metodilähteet	57
4.2	Uutislähteet ja tilastot	57
4.3	Tutkimuskirjallisuus	58
5	Liite 1. Ilmoitus tekoälyn käytöstä tutkielmassa	63

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Tammikuussa 2024 (25.1.) julkaistiin Financial Timesin artikkeli otsikolla “*A new global gender divide is emerging*”, joka nosti keskusteluun erot nuorten arvoissa. Toimittaja John Burn-Murdoch väitti artikkelissaan, että nuorten miesten ja naisten arvot ovat useassa maassa läheneet jyrkästi erkaantumaan toisistaan. Artikkelin kuvituksena ja pääargumenttina toimii Yhdysvalloista, Etelä-Koreasta, Saksasta ja Iso-Britanniasta koostetut tilastot.

Teema nousi samana vuonna muissa kansainvälisissä ja kotimaisissa medioissa keskusteluun. Siihen tarttuivat mm. The New York Times (2.2.2024), Vox (13.3.2024), The Guardian (2.2.2024 & 14.11.2024) ja Time (6.4.2024). Suomessa puolestaan aiheesta on uutisoitu esimerkiksi Ylellä (7.2.2024 ja 28.5.2024) ja Helsingin Sanomissa (7.4.2024 ja 29.12.2024).

Julkisessa keskustelussa etsittiin ilmiölle kiivaasti erilaisia syitä. Näissä toistui taloudellinen epävarmuus, kriisit sekä sosiaalisen median vaikutus eri sukupolviin. Lisäksi joissain artikkeleissa esitettiin huolia, että sukupuolikuilu syventää yhteiskunnallista polarisaatiota entisestään ja siten vaikuttaa pariutumiseen ja perheiden perustamiseen (Vox 2024 & Time 2024). Koko ilmiötä haastetaan artikkeleissa vain vähän. Vox-lehden artikkelissa lainataan politiikan tutkijaa Dawn Teeleä John Hopkinsin yliopistosta, jonka mukaan juuri nyt ei osata sanoa, onko ilmiö todellinen. Toinen usein temasta haastateltu vanhempi tutkija Alice Evans pitää ilmiötä todellisena ja pohjaa väitteensä sosiaalisen median algoritmeihin ja kulttuurin muutokseen. Evansin mukaan sosiaalinen media tuottaa erityisesti nuorelle sukupolvelle uudenlaisia esikuvia. Aiemmin länsimaissa samalla kielialueella valtaväestö katseli samoja tv-kanavia ja kulutti samaa kulttuuria, mutta nyt viihde on eri algoritmein suodatettu jokaisen omiin mieltymyksiin. Tämä taas ajaa syvemmälle tietynlaiseen sisältöön, joissa karismaattiset esikuvat saavat paljon tilaa.

Financial Timesin artikkelissa kuvien taustalla ollutta dataa on sittemmin myös kyseenalaistettu ja koko artikkeliä kutsuttu vain datajournalismiksi (Helsingin yliopisto 2024). Datajournalismilla tarkoitetaan löyhästi tieteellisiin metodeihin perustuvaa tulkintaa datasta. Se ei kuitenkaan vertaudu vertaisarvioituun tieteelliseen prosessiin.

Ilmiö sai julkisessa keskustelussa valtavasti huomiota ja sivuun jäi keskustelu siitä, mitä tieteellistä tutkimusta aiheesta on. Eroa nuorten naisten ja miesten välillä on löydetty, mutta sen suuruus vaihtelee eri tutkimuksissa. Vaihtelu johtunee eri aineistoista ja niiden laajuudesta tai

eri maiden kulttuurisista tekijöistä. Kyse on myös siitä, mitä tutkitaan. Tutkitaanko esimerkiksi arvoja vai äänestyskäyttäytymistä? Näyttäisi siltä, että tämänhetkinen sukupuolikuilu on uusi ja syvempi muutos aiempiin sukupuolittaisiin ja sukupolvittaisiin eroihin.

Suomessa asiaa on tarkasteltu ainakin kahden eri aineiston pohjalta. Edellisessä eduskuntavaalitutkimuksessa Isotalon ym. (2024) artikkelissa tarkasteltiin vuosien 2003–2023 eduskuntavaalitutkimusaineistoja, jonka pohjalta todettiin, että nuorten miesten ja naisten arvoja asenne-erot ovat 20 vuoden mittausajan suurimmat. Isotalon ym. artikkelissa huomattiin, että vuosien 2019 ja 2023 eduskuntavaaleissa sukupuolten välinen railo oli syventynyt, kun sukupuolia ja ikäkohortteja tarkastellaan yhdessä. Sen mukaan nuorimmat ikäluokat jakautuvat siten, että nuoret naiset äänestävät vihreitä ja vasemmistopuolueita kun taas miehet oikeistopuolueita. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin poliittisten arvoväittämien lisäksi äänestäjien itsesijoittelua vasemmisto-oikeisto-janalla. Tutkimuksessa kuitenkin painotetaan, että on ennaikaista sanoa miten erot tulevat tulevaisuudessa kehittymään, sillä ilmiö on uusi. (Isotalo ym. 2024, 268).

Toinen tuore kotimainen aineisto on Nuorisobarometri vuodelta 2023 (Kiilakoski 2023, 36–37), jonka tulokset ovat samoilla linjoilla. Nuorisobarometrin aineistoissa on kysytty vastaajien asemoitumisesta janoille vasemmisto-oikeisto ja liberaali-konservatiivi vuodesta 2008 asti. Tuoreimman aineiston mukaan erot aiempiin kyselyihin olivat suuremmat kuin aiemmin. Vastaajista 28 % asemoi itsensä täysin tai osin vasemmistoon ja 27 % täysin tai osin oikeistoon. En osaa sanoa vastausvaihtoehdon valinneiden osuus on myös kasvanut aineistoja verratessa. (Kiilakoski 2023, 33–36). Kun asemoitumista liberaali-konservatiivi-janalle kysyttiin, vastasi 38 % olevansa täysin tai osin liberaali ja vastaavasti osin tai täysin konservatiivi 14 %. Arvokonservatiivien osuus oli sama kuin vuosina 2008 ja 2018. Kun asiaa tarkasteltiin sukupuolittain, voitiin todeta nuorten miesten ja naisten keskimääräinen sijoittuminen arvoiltaan eroavan toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Tämä näkyi sekä maaseudulla että kaupungissa. Lisäksi voitiin todeta, että liberaalius on jossain määrin yhteydessä vasemmistolaisuuteen, mutta konservatiivisuus on selkeämmin yhteydessä oikeistolaisuuteen. (Kiilakoski 2023, 37–39).

Muualta maailmalta löytyy myös muutamia tuoreita tutkimuksia aiheesta. Suomi on mukana ainakin kahden tutkimusartikkelin aineistossa. Richard Nennstielin ja Ansgar Hudden (2025) tutkimusartikkelissa tutkittiin 32 eri maan nuorten miesten ja naisten ideologisista muutoksia ja

niiden yhteyttä yhteiskunnallisen tasa-arvon tasoon vuosina 1990–2023. Kirjoittajat jakavat tuloksensa neljään eri ryhmään:

1. Ei sukupuolikuilua 14 tarkastelluista maassa.

2. Tasainen sukupuolikuilu seitsemässä maassa.

3a. Syvenevä sukupuolikuilu kuudessa maassa: Nuoret miehet liikkuneet viime vuosina oikealle ja/tai naisten liikkuneen vasemmalle.

3b. Syvenevä sukupuolikuilu viidessä maassa: Nuoret naiset asemoituvat jyrkemmin vasemmalle kuin aiemmin ja enemmän kuin samanikäiset miehet. (Nennstiel & Hudde 2025, 871).

Nennstielin ja Hudden artikkelissa oli mukana myös Suomi. Kirjoittajien mukaan vuosien 1990–2023 Eurobarometrin aineiston pohjalta Suomi kuuluu kategoriaan 3a. Suomessa sukupuolikuilu on kohtalainen (Nennstiel & Hudde 2025, 871). Artikkelin kirjoittajien mukaan suurimmat kuilut olivat maissa, joissa sukupuolten tasa-arvo on korkeimmillaan, mukaan lukien kaikki aineiston Pohjoismaat. Yli puolessa tutkituissa maista oli nähtävillä moderni sukupuolikuilu. Kuilu oli kuitenkin pieni tai kohtalainen. (Nennstiel & Hudde 2025, 873–874).

Gefjon Off, Amy Alexander ja Nicholas Charron kirjoittavat “sukupuolipäivityksestä” (gender update) tarkastellessaan vuoden 2024 European Quality of Government Index -kyselyaineistoa. Heidän tarkoituksenaan oli selvittää, löytyykö sukupuolikuilua todennäköisyydessä äänestää äärioikeistopuolueita. Kyselyaineisto kattaa kaikki EU-maat, ja tutkijat löysivät maiden välillä eroja. Aineistossa jaettiin vastaajat eri ikäryhmiin, joista nuorten (18–29-vuotiaiden) välillä löytyi eroja sukupuolten välillä Suomesta ja Romaniasta. Puolassa nuoret miehet todennäköisemmin kertoivat äänestävänsä äärioikeistopuolueita kuin vanhemmat miehet. Nuoret naiset eivät vertautuneet samalla tavalla verrattuna vanhempiin naisiin. Italiassa ja Ruotsissa nuoret naiset kertoivat todennäköisemmin olevansa äänestämättä äärioikeistopuolueita toisin kuin vanhemmat ikäpolvet. Vastaavissa maissa taas miehet eivät eronneet toisistaan ikäryhmittäin. Espanjassa oli sukupuolittain havaittavissa kuilu, mutta se ei eronnut ikäluokittain. Muissa maissa ei todettu sukupuolikuilua nuorten kohdalla. (Off ym. 2025, 1–3). Tutkijat toteavat sukupuolikuilun riippuvan täysin käsiteltävästä aiheesta. Näyttää siltä, että useassa EU-maassa nuorten ja vanhempien ihmisten välillä on sukupolvien välinen kuilu, kun tarkastellaan suhtautumista maahanmuuttoon. He myös lisäävät, että nuorten

sukupuolikuilu näyttää näkyvän asenteissa suhteessa feminismiin, mutta ei niinkään muissa asenteissa. (Off ym. 2025, 5).

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tämä tutkielma sijoittuu asenne- ja arvotutkimuksen kenttään. Sukupuolikuilun ollessa määrittävä osa teoriaa on kuitenkin keskityttävä tarkemmin siitä tehtyyn ja siitä näkökulmasta tehtyyn tutkimukseen. Tutkielman teoreettinen viitekehys on rakennettu moderni sukupuolikuilu -käsitteen ympärille.

Tässä tutkielmassa tarkastelen tutkimuskysymyksenäni, näkyykö Suomessa modernin sukupuolikuilun uusi erkaantuminen suomalaisten 18–29-vuotiaiden kohdalla. Tätä selvitän vastaajien itsemääriteltyä asemoitumista liberaali-konservatiivi-asteikolla sukupuolittain ja ikäluokittain. Tämän jälkeen testaan monimuuttujalineaariregressiolla, miten arvo- ja sosiodemografiset taustamuuttujat selittävät vastaajien itsesijoittumista liberaali-konservatiivi-asteikkoon. Lopuksi testaan erikseen iän ja sukupuolen interaktiomuuttujan vaikutuksen samaan regressioon. Kuvaajien avulla havainnollistan ilmiötä Suomessa ja osoitan tulokset. Aineistona toimii vuoden 2023 eduskuntavaalitutkimuksen kyselyaineisto.

Sukupuolikuilu on pitkään politiikan tutkimuksessa tunnistettu ilmiö miesten ja naisten äänestämässä ja arvoissa. Alun perin ilmiö näkyi niin, että naiset todennäköisemmin äänestivät konservatiivipuolueita kuin miehet, mutta tilanne alkoi muuttua 1970-luvulta 1980-luvulle. Tätä ilmiötä kutsuttiin perinteiseksi sukupuolikuiluksi. (Inglehart & Norris 2000, 442). Vuosituhannen vaihteeseen mennessä tilanne oli kääntynyt päinvastaiseksi, jolloin moderni sukupuolikuilu käsitteenä syntyi. Moderni sukupuolikuilu on Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin luoma käsite ilmiölle (Inglehart & Norris 2000, 442), jossa naiset siirtyvät massoittain vasemmistopuolueiden äänestäjiksi länsimaisissa demokratioissa.

Onko nykyinen asenneilmapiiri vastareaktio, jolla nuori sukupolvi reagoi eri tavoin kuin aiemmat sukupolvet? Tultaessa 2020-luvulle yhdeksi teoriasuunnaksi on muodostunut Norrisin ja Inglehartin (2019) teoria kulttuurisesta vastaiskusta, joka pyrkii hahmottamaan viimeisintä yhteiskunnallista muutosta ja jatkamaan heidän kehrittelemäänsä modernin sukupuolikuilun teoriaa. Teoria keskittyy pääasiassa kuvailemaan radikaalioikeistopuolueiden nousua. Taustaksi Norris ja Inglehart argumentoivat, että radikaalioikeistopuolueiden nousu on sosiaalikonservaatiivinen vastareaktio aiemmalle liberaalille edistykselle. (Inglehart & Norris 2019, 48).

Tutkimuskirjallisuus (esim. Churi & Damerow 2022, 942; Gidron & Hall 2017, 21; Stockemer & Normandin 2022, 53; Lidders & Weldon 2019, 467; Donovan 2022, 258; Givens 2017; 304; Hartevelde ym. 2015, 128; Spierings & Zaslove 2017, 832; Schäfer & Steiner 2025, 21) paljastaa, että 2010-luvulla teemaan kiinnittyy voimakkaasti yhteiskunnan polarisaatio, puoluekentän jakautuminen ja uudet politiikan asiakysymykset kuten ilmastonmuutos ja maahanmuutto. Erityisesti radikaalioikeistopuolueiden nousua on käsitelty modernin sukupuolikuilun näkökulmasta. Yhteiskunnan polarisaatiota tarkastellaan tässä tutkielmassa GAL-TAN-asteikon avulla luoduilla arvomuuttujilla. GAL-TAN-asteikolla tarkoitetaan aiempaa laajempaa arvoulottuvuuksien mittaamista. GAL-lyhenteellä tarkoitetaan Green, Alternative ja Libertarian eli vihreä, vaihtoehtoinen ja liberalistinen. TAN-lyhenne taas tarkoittaa Traditional, Authoritarian ja Nationalist eli perinteinen, autoritäärinen ja nationalistinen. Tämä uusi mitta-asteikko koettiin tarpeelliseksi, kun mielipideilmastossa alkoi nousta esimerkiksi ympäristö- ja maahanmuuttokysymykset (Nikula 2024). Asteikko on alun perin Liesbet Hooghen, Gary Marksin ja Carole Wilsonin luoma työkalu mittaamaan kansallisten puolueiden suhtautumista EU:ssa Euroopan integraatioon (Hooghe ym. 2002, 985).

Keskustelu sukupuolesta ei ole kuitenkaan riittävä, vaan kontekstissa on otettava huomioon sukupolvien erot ja niiden mahdolliset vaikutukset. Osa tutkijoista väittää, että sukupuolittaiset erot ovat myös kiinnittyneitä arvoihin ja asenteisiin. Tässä yhteydessä puhutaan poliittisesta sosialisaatiosta, eli millaisille asioille eri sukupolvet ovat sosialisoituneet tai millaiset olosuhteet ja tapahtumat ovat määrittäneet heidän maailmankuvaansa. Poliittinen sosialisaatio on Herbert Hymanin käsite vuodelta 1959. Läpi elämän tapahtuva maailmankuvan muotoutuminen alkaa lapsena ja siihen vaikuttaa koulu, harrastukset ja muu arkiympäristö, jossa opitaan arvoja ja asenteita. Maailman muutoksien lisäksi nuoren poliittiseen suuntautumiseen vaikuttaa hänen vanhempiansa poliittinen käytös. Se voi vaikuttaa siihen, äänestääkö nuori edes tai millaisia poliittisia valintoja tekee. (Gidengil ym. 2016, 374–376). Sukupolvia käsitellessä kuullaan puhuttavan myös elämänkaaren vaikutuksesta, eli ajatuksesta siitä, että nuorena ihmiset äänestävät ja ajattelevat eri tavoin kuin vanhempana. Yleisesti on ajateltu, että ihmiset muuttuvat konservatiivisemmaksi ikääntyessään, ja se näyttää pitävän paikkansa (Peterson ym. 2020, 600–611). Tässä tutkielmassa aineistona toimii yksi poikkileikkausaineisto äänestäjistä, joten sen perusteella ei voida arvioida sukupolvia koskevia ilmiöitä.

Tämänhetkinen julkinen keskustelu antaa ymmärtää, että meneillään olisi uusi nuoren sukupolven suuri kahtiajako sukupuolittain. Tutkimuskirjallisuus tulee arvioissaan perässä,

sillä uuden aineiston keruuseen kuluu aikaa. Uusimmat kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset (Off ym. 2025; Abou Chadi 2025; Campbell & Cowper-Coles 2025; Isotalo ym. 2024, Kiilakoski 2023 & Milosav ym. 2026) kuitenkin ovat samansuuntaisia.

Suomi valikoitui tarkastelu kohteeksi kahdesta eri syystä. Ensimmäkin tutkielman suunnitteluvaiheessa oli julkistettu vain yksi Suomeen kohdistuva tutkimus. Aineistoa oli kyllä, mutta modernia sukupuolikuilua ei ollut vielä tarkasteltu Suomen osalta viimeisimpien aineistojen pohjalta. Toiseksi Nennstiel ja Hudden (2025) artikkelin mukaan moderni sukupuolikuilu on suurimmallaan maissa, jossa sukupuolten välinen tasa-arvo on korkea.

Suomea on kutsuttu tasa-arvon mallimaaksi ja olemmekin kansainvälisesti ja EU-tasolla vertailtuna eri osa-alueilla kärkipäässä. Erityisen onnistunut Suomi on EU-vertailussa työelämään osallistumisen ja päättävien paikkojen osalta. Suomessa on myös naisia korkeissa poliittisissa tehtävissä. Kokonaisuudessaan Suomi sijoittuu kahdeksanneksi. (European Institute for Gender Equality 2025, 135–134). Tilastokeskuksen mukaan naisten elinajanodote on 84,8 vuotta ja miesten 79,6 vuotta. Naisista 58 % suoritti korkeakoulututkinnon vuonna 2024. Naiset käyttivät aikaa kotitöihin vuosina 2020–2021 3 h ja 15 min, kun taas miehet 2 h ja 38 min. Naisten osuus kaikista eduskuntaan vuonna 2023 vaaleissa oli 46 %. (Tilastokeskus, 2026).

Tutkimuskirjallisuus on keskittynyt pääasiallisesti suurilla datamassoilla länsimaisten demokratioiden arviointiin. Mitä johtopäätöksille tapahtuu, jos huomio kohdistetaan yhteen maahan? Vieläpä sellaiseen maahan, jossa sukupuolten tasa-arvo on korkea ja ollut korkea jo pitkään? Miten Suomi erottautuu, vai erottautuuko, muista maista? Onko moderni sukupuolikuilu ja sen uusin erkaantuminen ilmiö, joka koskee myös Suomea ja suomalaisia nuoria?

1.3 Tutkielman rakenne

Tutkielma etenee seuraavasti. Seuraavassa luvussa kaksi esittelen tutkimuskirjallisuutta. Aloitan modernin sukupuolikuilun taustoista. Keskityn aiemman tutkimuksen osalta selvittämään, millaista tutkimusta modernin sukupuolikuilun ympärille on muodostunut. Moderni sukupuolikuilu on 1970-luvulla syntynyt käsite, joka on kiinnostanut tutkijoita 2020-luvulle asti. Tarkkoina hakutermeinä käytin moderni sukupuolikuilu, sukupuoli ja äänestäminen. Pyrin keskittymään länsimaisiin demokratioihin liittyvään tutkimukseen, joka

paikantuu 2000-luvulle. Ilmiöstä kuitenkin löytyy tätä aiempaa teoriakirjallisuutta, joka tuli huomioida.

Tutkimuskirjallisuuden käsittely alkaa käsitteen määrittelyllä, yleisesti missä moderni sukupuolikuilu ylipäätään tuli esiin käsitteenä ja miten se liittyy käsitteeseen perinteinen sukupuolikuilu. Tämän jälkeen siirryn pääasiallisesti 2010-luvulla tehtyyn kirjallisuuteen, jossa käsite nousee uudelleen esiin polarisaation tutkimisen yhteydessä. Käsittelen myös kulttuurisen vastareaktion teoriaa ja kertaan viimeisimmät huomiot teemasta 2020-luvulta. Tämän osion lopuksi kartoitan ilmiön lähistöllä olevia teemoja kuten poliittista sosialisatiota ja elämänkaaren vaikutuksia.

Luvussa kolme käyn läpi tutkimuksen aineiston ja sen tärkeimmät piirteet. Esittelen käyttämiäni muuttujia ja käyn läpi niiden käytettävyyttä tilastolliseen analyysiin. Tämän jälkeen selostan käyttämäni tutkimusmenetelmät ja miten etenin menetelmien kanssa.

Luvussa neljä analysoidaan kerrottujen menetelmien avulla aineisto. Pyrin taulukoiden ja kuvaajien avulla tekemään havaintoja aineistosta ja testaamaan hypoteesini. Aluksi tarkastelen ikäluokkien eroja. Tämän jälkeen tutkin vastaajien itsemääriteltyä asemoitumista liberaali-konservatiivi-asteikolla sukupuolittain ja ikäluokittain. Tämän jälkeen testaan monimuuttujaregressiolla, miten arvo- ja sosiodemografiset taustamuuttujat vaikuttavat vastaajien itsesijoittelu liberaali-konservatiivi-asteikkoon. Lopuksi testaan erikseen iän ja sukupuolen interaktiomuuttujan vaikutuksen samaan regressioon. Lopuksi havainnollistan kuvaajien avulla nuorten eroja arvomuuttujilla.

Johtopäätöksissä kertaan tulokset ja vedän yhteen tärkeimmät huomiot. Vertaan tuloksia aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja pohdin, mitä yhteistä ja eroavaista näillä on. Lisäksi pohdin mitä tästä tulisi päätellä, mitä muuta asian ympäriltä tulisi tutkia ja mitä oikeastaan voidaan sanoa ilmiöstä Suomessa.

Tässä työssä on käytetty generatiivista tekoälyä. Tekoälytyökalua on käytetty tutkimusaiheen ideoinnissa, vertailemaan mediahakuja ja tulkitsemaan R-ohjelman virhekoodeja. Avaan tekoälyn käyttöä tarkemmin Liitteessä 1. Liite on laadittu Turun yliopiston Kauppakorkeakoulun ohjeistuksen mukaisesti. Tutkielmaa laatiessa Turun yliopistolla ei ollut olemassa omaa ohjeistusta.

2 Teoria ja aiempi tutkimus

2.1 Moderni sukupuoli -käsite ja ilmiötä selittävät teoriat

Tässä osiossa paneudun moderni sukupuolikuilu -käsitteeseen, moderniin sukupuolikuiluun ilmiönä ja siihen millaisia yhteiskunnallisia teorioita ilmiöstä kehitettiin. Käyn läpi myös tutkimuksia, jossa näitä teorioita on testattu.

Ronald Inglehart ja Pippa Norris (esim. 2000 & 2003) ovat paneutuneet moderniin sukupuolikuiluun, sen taustoihin ja syihin yhdessä ja erikseen useampaan eri otteeseen. Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin artikkeleihin ja teoksiin viitataan teemaa sivuttaessa lähes poikkeuksetta jokaisessa tieteellisessä artikkelissa. He määrittivät modernin sukupuolikuilun käsitteen ensimmäistä kertaa artikkelissaan *The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective* (2000).

Artikkelissa havainnollistetaan ilmiötä, jossa naiset Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa olivat taipuvaisempia tukemaan keskustaoikeistolaisia puolueita kuin miehet. Tämä ilmiö toistui 1950-luvulta aina 1970-luvulle. (Inglehart & Norris 2000, 442.) Tätä ilmiötä he kutsuvat perinteiseksi sukupuolikuiluksi (traditional gender gap). Kuitenkin ajansaatossa tilanne kääntyi päinvastaiseksi, eli naiset alkoivat massoittain samoissa maissa äänestämään vasemmistopuolueita. Tätä muutosta kirjoittajat kutsuivat moderniksi sukupuolikuiluksi. (Inglehart & Norris 2000 443.)

Inglehartin ja Norrisin analyysi vuodelta 2000 perustuu poikkileikkaavaan pitkäaikaisaineistoon, World Value Survey dataan vuosilta 1980, 1990 ja 1995. Artikkelin analyysissä asetettiin ensin John Huberin ja Ronald Inglehartin vuonna 1995 luomalla asteikolla eri maiden puolueet 10-portaiselle vasemmisto-oikeisto-asteikolle. Tämän jälkeen verrattiin kyselytutkimukseen vastanneiden vastauksia kysymykseen ”Jos kansalliset vaalit pidettäisiin huomenna, mitä puoluetta äänestäisit?” Miesten ja naisten vastauksien keskiarvot erosivat toisistaan, mutta niiden tilastollinen merkitsevyys tarkistettiin vielä ANOVA:lla ja vastaajien itsesijoittelu vasemmisto-oikeisto-janalla. (Inglehart & Norris 2000, 448.) Sukupuoli pysyi merkitsevänä selittävänä muuttujana, vaikka analyysissä kontrolloitiin koulutus, työllisyys, uskonnollisuus ja ikä. Sukupuolten välinen ero kuitenkin kaventui jonkin verran, kun arvomuuttujat otettiin huomioon. Artikkelissa käytettiin arvomuuttujina suhtautumista postmateriaalisiin arvoihin, naisliikkeeseen, aborttiin ja asenteita hallitusta kohtaan.

Syiksi ilmiölle annettiin esimerkiksi rakenteelliset miesten ja naisten erot uskonnollisuudessa, työmarkkina-asemassa ja naisten pitkäikäisyys. (Inglehart & Norris 2000, 444–445.) Nämä erot näkyivät ihmisten asenteissa, arvoissa ja sukupuolirooleissa. Jälkitekollistuneissa yhteiskunnissa kuitenkin edellä mainitut syyt muuttuvat. Muutoksen ajuriksi Inglehart ja Norris esittelevät kehitysteorian, jonka mukaan yhteiskuntien vaurastuminen muuttaa ihmisten arvoja ja sukupuolirooleja, ja tämä taas saa heidät äänestämään eri tavalla kuin aiemmin. (Inglehart & Norris 2000, 446–447).

Taustalla oli ajatus, että jälkitekollistuneet yhteiskunnat mahdollistavat ihmisille postmaterialistisia arvoja, jotka muuttavat heidän äänestyskäyttäytymistään. Postmaterialismilla tarkoitetaan yhteiskuntia, joissa taloudellinen ja fyysinen turvallisuus on saavutettu. Kun yksilöiden ajatukset eivät ole kiinni omassa selviytymisessä taloudellisesti tai omassa turvallisuudessa, arvot kuten ympäristön suojeleminen, ilmaisunvapaus, sukupuolten tasa-arvo ja vähemmistön oikeudet saavat tilaa. Inglehart ja Norris argumentoivat tämän muutoksen näkyvän juuri modernissa sukupuolikuilussa, kun nuoret naiset siirtyvät kannattamaan näitä arvoja. (Inglehart & Norris 2000, 453–457).

Teoksessa *Rising Tide* (2003), Ronald Inglehart ja Pippa Norris tarkastelevat vuosien 1981–2000 World Values Survey ja European Values Survey datan kautta miesten ja naisten eroja arvojanoilla ja äänestyskäyttäytymistä neljän eri hypoteesin kautta:

1. Pidemmän aikavälin trendin tarkastelu paljastaa naisten siirtyneen oikealta vasemmalle.
2. Maiden välinen vertailu paljastaa eroja pidemmälle jälkitekollistuneiden ja vähemmän jälkitekollistuneiden maiden välillä.
3. Ikäkohorttien vertailu paljastaa nuorten olevan kauempana toisistaan kuin vanhempien ikäluokkien.
4. Naisten arvot ovat enemmän vasemmalle kallellaan, mutta vaihtelevat riippuen rakenteellisista tekijöistä kuten parisuhdestatus, asema työmarkkinoilla, koulutustaso, uskonnollisuus ja kuuluminen ammattiliittoon.

Tuloksissa he toteavat naisten kannattavan vasemmalla olevia arvoja enemmän kuin miehet, mukaan lukien markkinoiden sääntelyä, valtio-omisteisuutta ja sosiaaliturvan määrää. Lisäksi ikäkohorteissa on eroa, vanhempien naisten osalta perinteinen sukupuolikuilu on edelleen havaittavissa, mutta nuorten sukupolvien kohdalla on havaittavissa moderni sukupuolikuilu.

Tilastollisen analyysin pohjalta he pyrkivät selvittämään pysyykö sukupuoli tilastollisesti merkitsevänä muuttujana kontrollimuuttujien jälkeen, kun pyritään selittämään ideologista sijoittumista. (Inglehart & Norris 2003, 95).

Sosiokulttuuristen muuttujien mukaanotto kavensi sukupuolikuilua selkeästi. Heidän tutkimuksessansa sosiokulttuurisina muuttujina olivat suhtautuminen valtion rooliin, sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja postmaterialismiin. (Inglehart & Norris, 2003, 96). Kirjoittajien mukaan tämä viittaa modernin sukupuolikuilun kiinnittyvän vastaajien suhtautumiseen jälkimaterialistisiin arvoihin, valtion rooliin ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon enemmän kuin eroihin elämäntavoissa tai sosioekonomiseen asemaan. (Inglehart & Norris 2003, 161).

Muutoksen taustaksi Inglehart ja Norris esittävät jälleen kehitysteoriaa, jossa yhteiskunnallinen muutos muutti myös miesten ja naisten sukupuolirooleja ja poliittisia preferenssejä. Agraarisissa yhteiskunnissa sukupuoliroolit olivat tiukimmat, jonka jälkeen teollistuneissa ja taas jälkiteollistuneissa tasa-arvoisimmat. Muutos näkyi myös eri sukupolvissa, esimerkiksi nuoremmat sukupolvet jälkiteollistuneissa yhteiskunnissa ajattelivat tasa-arvoisemmin kuin muissa. (Inglehart ja Norris, 2003, 46–48).

Inglehartin ja Norrisin mukaan uskomukset sukupuolten tasa-arvoon heijastuu laajalle yhteiskuntaan. He jaottelivat seuraukset perinteiseen/sekulaariin ja selviämiseen/itseilmaisun ulottuvuuksiin. Perinteisessä yhteiskunnassa korostetaan perheitä ja tiukkoja moraalistandardeja, esimerkiksi suhtautuminen avioeroon, aborttiin, eutanasiaan ja itsemurhaan ovat kielteisiä. Sekulaarissa yhteiskunnassa suhtautuminen samoihin kysymyksiin ovat taas päinvastaisia. Esi-teollistuneessa yhteiskunnassa yksilöt keskittyvät fyysiseen turvallisuuteen ja taloudelliseen selviämiseen. Esi-teollistunut yhteiskunta näkyi kyselytutkimuksessa subjektiivisesti huonona terveydentilana, suvaitsemattomana suhtautumisena vähemmistöihin, vähäisenä luottamuksena muihin ja arvostuksena kovaa työtä kohtaan. Kirjoittajien mukaan rikkaat yhteiskunnat ovat enimmäkseen sekulaareja ja itseilmaisuuksiin keskittyviä yhteiskuntia, ja siksi he väittävät taloudellisen muutoksen muuttavan myös arvoja. He kuitenkin huomauttavat, että isommassa kuvassa tulee myös huomioida maan tausta kuten uskonnolliset perinteet, kolonialismi, kommunistinen järjestelmä ja taloudellisen kehityksen taso. (Inglehart ja Norris, 2003, 150–156).

Kirjoittajat argumentoivat, että samat muutokset ovat muuttaneet myös sitä, miten naiset asettuvat akseleille vasemmisto-oikeisto sekä konservatiivi-liberaali, ja millaisia puolueita he

äänestävät. Suurimpia muutoksia ovat esimerkiksi naisten muuttunut työmarkkina-asema, naisten noussut koulutustaso ja avioliiton muutokset. (Inglehart ja Norris 2003, 159–161). Moderni sukupuolikuilu ilmiönä ei kadonnut vuonna 1990 aineistossa tilastollisten kontrollien jälkeen, mutta pieneni kun mukaan otettiin sosiokulttuurisia muuttujia. Kirjoittajat arvelivat sen kertovan siitä, että moderni sukupuolikuilu on oikeastaan miesten ja naisten ero suhtautumisessa postmaterialismiin, sukupuolten tasa-arvoon ja valtion rooliin kuin ero taustoissa tai elämäntavoissa. (Inglehart ja Norris, 2003, 161).

Vuosituhanen vaihtuessa Inglehart ja Norris pohtivat modernin sukupuolikuilun voimistumista tulevaisuudessa. Noin 25 vuotta sitten oli ilmeistä, että ilmiö oli voimakkaimmillaan nuorten sukupolvien kohdalla, kun vanhempien sukupolvien kohdalla saatettiin puhua vielä perinteisestä sukupuolikuilusta. Mikäli ilmiö jatkuu, spekuloidaan kirjoittajat sen lisäävän entisestään ja vakiinnuttavan naisten kääntymistä vasemmistopuolueiden kannattajiksi. Lisäksi se voisi näkyä muutoksina puolueiden välisessä kamppailussa naisten äänistä. Esimerkiksi mediahuomiona, sukupuolittuneiden kysymysten nousemisena esiin ja suurempana houkutusena nimetä naisia johtaviin julkisiin tehtäviin. (Inglehart & Norris 2000, 459).

Harold Wilensky esitteli myös vuosituhanen vaihtuessa (2002) oman modernisaatioteoriaansa. Hänen luoman lähentymisteorian (convergence theory) mukaan rikkaiden yhteiskuntien rikastuessa samat yhteiskunnat lähentyvät toisiaan muodostamalla samankaltaisia taloudellisia, poliittisia ja yhteiskunnallisia rakenteita. Jopa niin pitkälle, että yhteiskunnilla on yhteisiä arvoja ja uskomuksia. Lähentymistä ajaa jatkuva ja laajeneva teollistuminen, jolla Wilensky tarkoittaa teknologista kehitystä. (Wilensky 2002, 5–7).

Wilensky argumentoi tämän teollistumisen tuoneen rakenteellisia muutoksia perheiden kokoon, kokoonpanoon ja elämäntapoihin. Hänen mukaansa, mitä teollistuneempi yhteiskunta, sitä enemmän naiset opiskelevat ja ovat töissä. Tämä johtaa taas kotitalouksien koon laskuun ja avioerojen määrien nousuun. Erityisesti naisten kouluttautuminen miesten rinnalla muuttavat Wilensky mukaan ihmisten asenteita ja arvoja sukupuolten tasa-arvoa kannattaviksi. (Wilensky 2002, 33).

Johannes Bergh (2006, 3–6) vertasi artikkelissaan kahta modernisaatio teoriaa keskenään, Inglehartin kehitysteoriaa ja Wilensky lähentymisteoriaa. Bergh tiivistää lähtökohdat seuraavasti: Wilensky rakenteisiin keskittyvän teorian mukaan sukupuoleen liittyvät asenteet

syntyvät suoraan teollistumisen vaikutuksesta. Inglehartin ajatuksena taas on, että arvoilla on tilaa tulla esiin kehittyneissä yhteiskunnissa.

Berghin analyysi eteni kaksivaiheisesti. Aluksi hän käytti OLS-regressioanalyysia ja tämän jälkeen hän tarkasteli taloudellisen kehityksen yhteyttä sukupuoliasenteisiin monimuuttujaregressioanalyysin avulla. Hänen aineistonaan toimi vuosien 1990 ja 1996 Word Value Survey data. Tulokset eivät kumonnet kumpaakaan teoriaa. Berghin (2006, 14) mukaan Inglehartin teoria huomioi paremmin kokonaisuuden, mutta Wilensky'n teoria oli tarkempi. Tulokset osoittavat, että rakenteellisilla muutoksilla on voimakas vaikutus asenteisiin sukupuolesta eri yhteiskunnissa.

Myöhemmin Bergh tarkasteli eri artikkelissa Yhdysvaltojen, Alankomaiden ja Norjan sukupuolikuiluja. Hän huomasi kaikissa maissa tulojen, työn sijaitsemisen julkisella sektorilla ja feministisen tietoisuuden vaikuttavan naisten asenteisiin ja taipumukseen äänestää vasemmistopuolueita. Tuloksissa oli kuitenkin suuria eroja riippuen eri maiden puoluekentän koostumuksesta ja poliittisen kontekstista. (Bergh 2007, 251).

Giger (2009) tarkasteli vuosien 1974–2000 Eurobarometrin datan pohjalta 12 eri Euroopan maan miesten ja naisten äänestämiskäyttäytymistä. Huomattiin, että tulokset yhtenevät USA:n kanssa. Muutoksen nopeus perinteisestä sukupuolikuilusta moderniin sukupuolikuiluun kuitenkin vaihteli maittain. Artikkelin mukaan eniten muutoksen kanssa korreloi naisten laajempi siirtymä osaksi työelämää. Tämä ei kuitenkaan selitä yksilötasolla äänestyspäätöstä. (Giger 2009, 486).

Rosie Campbellin ja Minna Cowperin (2025) artikkelissa testattiin Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin *Rising Tide* -teoksen tuloksia uudemmalla aineistolla. Campbell ja Cowper-Coles käyttivät Word Values Survey ja European Values Study aineistoja vuosilta 1981–2022, kun Inglehartin ja Norrisin aineisto kattoi vuodet 1981–1990. Kirjoittajien mukaan myös nuorempi sukupolvi, sukupolvi Z, jatkaa modernin sukupuolikuilun trendiä. Ero oli syventynyt, kun tarkasteltiin koulutettuja nuoria miehiä ja naisia. *Rising Tide* -teoksen pääargumentit koulutuksesta, työelämään pääsystä ja suhtautumisesta uskontoon olivat edelleen tilastollisesti merkitseviä ja toimivat eron selittäjinä. Tuloksissa oli myös viitteitä siitä, että arvojen merkitys on korkeampi nuoremmalle sukupolvelle. Kirjoittajat kuitenkin lisäävät, että nuoremmalla sukupolven kohdalla ei voida ohittaa sosiaalisen median ja internetin vaikutusta asenteisiin (Campbell & Cowper-Coles, 2025, 1–11).

Ennen muihin 2020-luvun puolivälin tutkimuksiin siirtymistä tulee kuitenkin käsitellä modernin sukupuolikuiluun liitetty ilmiö. Kuten ensimmäisessä luvussa kävi ilmi, moderni sukupuolikuilu ilmiö löytyi, kun tarkasteltiin yhteiskuntien muutosta. Tutkijoita kiinnosti erityisesti suurten massojen arvojen muutos ja niiden erot sukupuolten ja sukupolvien välillä. Käsitteen keksijät ennakoivat modernin sukupuolikuilun syvenevän uusien sukupolvien kohdalla, ennakoivatko he siis 2020-luvun muutoksia jo vuonna 2000? Tarkastelen seuraavaksi, miten moderni sukupuolikuilu näkyi 2010-luvun tutkimuskirjallisuudessa ja miten polarisaatio vaikutti ilmiön testaamiseen.

2.2 Moderni sukupuolikuilu ja 2010-luvulta alkanut polarisaatiokehitys

2010-luvulle tultaessa modernin sukupuolikuilusta oli muodostunut vakiintunut käsite, jota ryhdyttiin tarkastelemaan eri tavoin käytännössä arvojen ja vaalien kautta. Sukupuolten välinen kuilu tunnistettiin ja eri länsimaissa näytti siltä, että naiset tyypillisesti äänestävät miehiä useammin vasemmistopuolueita. Tällä on myös ollut sukupolvia koskeva vaikutus, sillä muutos näytti vaikuttavan erityisesti nuoriin ikäryhmiin 2000-luvun alussa.

Rosalind Shorrocksin (2018, 161.) mukaan yhteiskuntien maallistuminen ja nuorten ikäpolvien muuttuneet arvot ja asenteet taloudellisiin ja sosiaalisiin kysymyksiin selittävät paremmin muutosta kuin vaikkapa muutos naisten työmarkkina-asemassa. Kyseessä on nimenomaan sukupolvittain kulkeva muutos, jossa nuoremman sukupolven naiset ovat taipuvaisempia äänestämään vasemmistopuolueita ja asettamaan itsensä itseasettelu vasemmisto-oikeisto-akselilla vasemmalle kuin nuoret miehet. (Shorrocks 2018, 161). Hänen havaintonsa perustuu 2–4 aallon EVS-dataan ja 3–6 aallon WVS-aalton datasta koostettuun kokonaisuuteen, joka kattaa vuodet 1989–2014.

Inglehart ja Norris maalasivat suurta kuvaa World Values -aineistoilla, jossa saattaa jäädä sivuun valtiokohtaiset kontekstit. Hyvä esimerkki kontekstin merkityksestä on Iso-Britannia ja Brexit. Verrattaessa 2017 parlamenttivaaleja ja 2019 europarlamenttivaaleja keskenään huomattiin naisten äänestävän vihreitä, kun taas miehet äänestivät useammin Brexit-puoluetta, taustavaikuttimena saattoi olla tuore Brexit-päätös ja isojen puolueiden vaikeudet houkutella nuoria äänestäjiä. Kontekstilla eli tässä tapauksessa poliittisella tilanteella on myös väliä, eikä siten tule tarttua liikaa sukupuoleen. (Campbell ja Shorrocks, 2021, 505).

Puolueiden jako vasemmisto- ja oikeistopuolueisiin ei kuitenkaan 2010-luvun jälkeen ollut enää mielekästä puoluekartalle noustessa ympäri Eurooppaa puolueita, jotka asemoituivat

ympäristö- ja maahanmuuttokysymysten ympärille. Tavallista on kuitenkin edelleen niputtaa puolueet oikeisto- ja vasemmistopuolueisiin tai tarkastella yksilön itsemääritystä itsestään oikeisto-vasemmisto-janalla. Näitä voidaan pitää liian tiukkoina kuvauksina, sillä janat vasemmisto-oikeisto ja liberaali-konservatiivi eivät enää riitä selittämään ympäröivää arvoilmastoa ja -hajontaa.

Eräs vastaus tähän pulmaan on GAL-TAN-asteikko. GAL-TAN on alun perin Liesbet Hooghen, Gary Marks ja Carole J. Wilsonin teoreettinen kehys vuodelta 2002. Tämän avulla pyrittiin hahmottamaan Länsi-Euroopan maiden puoluejärjestelmän muutosta Euroopan integraation näkökulmasta. Perinteinen oikeisto-vasemmisto-jaottelu ei riittänyt selittämään EU:n integraation myönteisyyttä. (Hooghe yms. 2002, 966).

Hooghe ja Marks ovat edelleen käyttäneet asteikkoa tähän päivään saakka. Vuonna 2024 he tutkivat miten koulutustausta ennakoii GAL-TAN-asteikolle sopivien puolueiden äänestämistä. Tässä tutkimuksessa he tosin käyttivät GAL (or green) ja TAN (or nationalist) lisätietoa. He myös arvioivat sen soveltuvuutta kansalliseen kontekstiin, eikä ihme, sillä asteikkoa on kritisoitu juuri tästä epäjohdonmukaisesta onnistumisesta jakamaan kaikkia maita asteikon mukaisesti. (Hooghe ym. 2024, 1–18).

Kiinnostavasti Ryan Baker, Seth Jolly ja Jonathan Polk (2012, 219–145) leipovat uudet ajatukset yhteen käyttämällä itse termiä ”sosiaalinen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuus” sisältäen GAL-TAN-käsitteen. Kirjoittajien mukaan Inglehartin jälkimaterialistinen teoria on osa samaa yritystä hahmottaa uutta puoluejakoa. Artikkelissaan he eivät löydä johdonmukaisuutta jokaisessa maassa sosiaalisen vasemmisto-oikeisto ulottuvuuden välille, vaan toteavat sen vaihtelevan.

Jonathan Wheatley ja Fernando Mendez (2021, 57) kritisoivat artikkelissaan GAL-TAN-jakoa siitä, ettei se onnistu antamaan koherenttia kuvaa puolueista kokonaisuudessaan. Ongelmana on erityisesti, miten EU-integraatio istuu joissain kysymyksissä mukaan ja joissain ei. Iällä, äänestyskäyttäytymisellä ja GAL-TAN-asteikolla olevien puolueiden yhteyttä tutkineet Dassonneville ja McAllister (2025, 1–3) toteavat, että puoluejärjestelmän kontekstilla on merkitystä. Kun puolueet ottavat GAL-TAN-asteikolla kantaa sosiokulttuuriseen kysymykseen, nuoret ovat todennäköisempiä kantaaottavan puolueen tukijoita. Kuitenkin, jos vasemmistopuolueet ottavat konservatiivisemmin kantaa, tai jos äärioikeistopuolueet ottavat progressiivisiä kantoja, ikäkuilu kapenee tai katoaa. (Dassonneville & McAllister, 2025, 25–26).

Suomessa GAL-TAN-asteikolla arvioituna ei ole tapahtunut isojen ihmisryhmin polarisaatiota vuoteen 2019 mennessä. Aineisto kattoi 2003–2019 väliset eduskuntavaalitutkimusten kyselyaineistot. Vuodesta 2011 lähtien vihreät ja vasemmistoliitto näyttäytyvät vastakkaisina vaihtoehtoina perussuomalaisille. (Isotalo ym. 2020, 298).

Rosalind Shorrocksin teoksessa *Women, men, and elections: policy supply and gendered voting behaviour in Western democracies* (2021) pyritään vastaamaan kysymykseen, onko tietty puolueasemoituminen yhteydessä sukupuolten eroihin äänestäessä vaaleissa. Hänen vastauksensa tähän on kyllä.

Teosta esitellään laajemmin tutkielmassa, sillä se laajentaa näkökulmaa siihen, miten sukupuolikuilut tietyissä asiakysymyksissä vaikuttaa eri ihmisryhmien puoluevalintaan. Lisäksi se haastaa Inglehartin ja Norrisin kehitysteorian ja esittää muita asiakysymyksiä, jotka saavat sukupuolikuilun esiin aineistossa. Puolueen ottaessa siis näitä asiakysymyksiä esiin tai ajaessaan niitä voimakkaasti, sukupuolikuilu ilmiönä tulee esiin tai voimistuu. (Shorrocks 2021, 177). Teos pohjaa teoriakirjallisuuden avulla argumenttiin, jonka mukaan poliittinen tarjonta eri poliittisesta asiakysymyksien omistajuudesta vaalien aikaan vaikuttaa siihen, miten sukupuolittunutta äänestyskäyttäytyminen on. (Shorrocks 2021, 14).

Teoksessa hän esittelee, miksei Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin kehitysteoria (Inglehart & Norris 2000, 442) riitä selittämään yksilön tasolla muutosta. Esimerkiksi naisten määrä työmarkkinoilla, koulutustaso ja siviilisäätö ei näytäkään selittävän sukupuolikuilua. Eikä myöskään postmaterialistiset arvot liity äänestyspäätökseen. Maita verrattaessa toisiinsa kehitysteoria taas selittyy paremmin, kuten korkeammat avioerotilastot kertovat naisten voivan elättää itsensä ja suurempi naisten osallisuus työmarkkinoilla näkyi suurempana sukupuolikuiluna. (Shorrocks 2021, 18–20).

Hänen mukaansa naiset yleisesti ovat taipuvaisempia tukemaan valtion menojen lisäämistä ja tasaista jakamista. Julkisen sektorin tai yleisesti valtion roolin rajaamiseen tähtäävät tavoitteet tuntuvat erityisesti karkottavan naisia. Naiset, jotka eivät ole työelämässä ja joilla on matalampi koulutusaste äänestävät todennäköisemmin ns. perinteisiä arvoja kannattavia puolueita kuten kristillisdemokraattien puolueperheeseen kuuluvia. Ei-uskonnolliset, aviottomat ja nuoret naiset eivät kuitenkaan osoita erityistä sukupuolittain sidottua kiinnittymistä ei-perinteisiin arvoihin kannattavana politiikkaan. Toisaalta mitä nuorempi, työelämässä oleva ja korkeasti koulutettu sitä enemmän tukee ympäristönsuojeluun liittyviä tavoitteita. Ympäristökysymysten osuus sukupuolittain on jopa korkeampi kuin talouspoliittisten kysymysten. (Shorrocks 2021,

177–178). Shorrocksin mukaan nuoret naiset harvemmin tukevat nationalistisia ja maahanmuuttovastaisia puolueita. Merkitsevää yhteyttä sukupuolueen ei kuitenkaan löydetty niiden kohdalta, jotka kannattivat maahanmuuttoa. Korkeasti koulutetut ja työelämässä olevat naiset tukevat mieluusti pasifistisia ja kansainvälistä yhteistyötä tekeviä toimijoita. (Shorrocks 2021, 179).

Tästä voi vetää vähintään sen johtopäätöksen, että arvokysymyksiä tulee tarkastella myös maahanmuuton, nationalismin, ympäristökysymysten ja ulkopolitiikan kautta. Toisaalta Shorrocks huomauttaa myös, ettei sukupuolittain mikään ryhmä ole monoliitti, vaan asiaan vaikuttaa muu asema yhteiskunnassa, kuten asema työmarkkinoilla, koulutusaste ja tulot. Toisaalta taas myös ikäkohortti, sillä nuorempien kohdalla tämän ilmiön jyrkkyys näkyy erityisesti. Tämän ilmiön selvittämiseksi kuitenkin tarvittaisiin lisää dataa. (Shorrocks 2021, 184).

Shorrocks huomauttaa, että sillä mitä eri selittäviä muuttuja tarkastellaan voi olla merkittävä vaikutus. Shorrocksin mukaan vähemmälle jää hoivavastuu, rotu ja etnisuus. Toisaalta äänestyskäyttäytymistä tarkastellessa unohtuu vaaleihin liittyvät muuttajat. Näitä ovat esimerkiksi puolueiden välinen kilpailu, asiakysymysten tärkeys, median rooli narratiivin rakentajana kuten asioiden kehystäjänä ja painottajana. Voi olla, että nämä ovat jopa tärkeämpiä kysymyksiä kuin sukupuolittain muotoutuvat äänestyskäyttäytyminen. (Shorrocks 2021, 184). Shorrocks tiivistää aiemman tutkimuksen niin, että moderni sukupuolikuilu läntisissä demokratioissa näkyy naisten taipumuksena äänestää vasemmistopuolueita suuremmissa määrin kuin miehet ja miehet taas äänestävät naisia todennäköisemmin radikaalioikeistopopulistisia puolueita. (Shorrocks, 2021, 18–20).

Tämä tutkimussuunta saikin runsaasti tilaa tutkimuskirjallisuudessa ja modernin sukupuolikuilun käsite nousi esille uudelleen äärioikeistopuolueisiin liittyvässä tutkimuksessa. Tutkijat olivat kiinnostuneita uusien puolueiden äänestäjistä ja kannattajista, jolloin sukupuolikuilu nousi esiin eri aineistoissa. Seuraavaksi käyn läpi huomiot tähän teemaan liittyvästä tutkimuksesta.

Cas Mudde (2017, 4) määrittelee radikaalioikeistopuolueen ideologian osaksi nativismin, autoritarismin ja populismin. Riippuen maasta se voi sisältää muitakin elementtejä, kuten antisemitismiä tai muihin vähemmistöryhmiin kuuluvia ennakkoluuloja. Tutuin esimerkki tästä on maahanmuuttovastaisuus, joka kohdistuu niin pakolaisiin kuin vierastyöläisiin. Äärioikeisto- tai radikaalioikeistopuolueita tukevat todennäköisemmin miehet (Chueri &

Damerow 2022, 942; Gidron & Hall 2017, 21; Stockemer & Normandin 2022, 53; Ladders & Weldon 2019, 467; Donovan 2022, 258; Givens 2017, 304; Harteveld ym. 2015, 128 & Spierings & Zaslove 2017, 832). Schäfer & Steinerin (2025, 21) artikkelissa korostuivat erityisesti matalasti koulutetut miehet.

Noam Gidronin ja Peter Hallin (2017) tutkimusartikkelissa huomattiin, että vaikka ikä, koulutustausta ja tyytyväisyys talouteen oli kontrolloitu, oli ero sukupuolten välillä tilastollisesti merkitsevä. Syiksi kirjoittajat pitivät sitä, että osa kokee jäävänsä jälkeen yhteiskunnan nykykehityksestä. Valkoiset, työväenluokkaan kuuluvat miehet, joilla oli vakaat työt ovat menettäneet sosiaalisen statuksen työelämän muuttuessa epävarmemmaksi. Subjektiiivinen kokemus sosiaalisesta statuksesta koettiin nousseen naisilla suhteessa miehiin yhdeksässä kaikista kahdestatoista tutkitusta maasta 25 vuoden aikana. (Gidron & Hall 2017, 15–19). Erityisesti ilman korkeakoulutusta olevat miehet olivat taipuvaisempia vastustamaan eliittiä, maahanmuuttoa ja globalisaatiota. Samaan aikaan naisten laajempi siirtyminen osaksi työelämää ja naisten roolin vahvistuminen työmarkkinoilla on nostanut heidän yhteiskunnallista statustaan. Tämä taas heijastuu poliittisiin puolueisiin ja poliittisiin päätöksiin. (Gidron & Hall 2017, 22).

Kun Terri Givens (2017) tarkasteli tutkimuksessaan tanskalaisia, ranskalaisia ja itävaltalaisia palkansaajajäänestäjiä (blue-collar worker), todettiin heidän olevan maahanmuuttovastaisempia ja todennäköisemmin äänestävän radikaalioikeistopuolueita. (Givens 2017, 304). Samanaikaisesti naisten korkeampi osuus työmarkkinoilla vähensi heidän todennäköisyytensä äänestää radikaalioikeistoa. Kirjoittajan mukaan nämä puolueet eivät houkuttele tällä hetkellä naisia ja heidän tulisi tehdä isoja muutoksia strategiaansa tilanteen muuttamiseksi. (Givens, 2017, 305).

Harteveld ym. artikkelissa vuodelta 2015 kirjoittajat argumentoivat, että miesten ja naisten ero radikaalioikeistopopulististen puolueiden tuessa oli naisten asenteissa näitä puolueita kohtaan ja ylipäättään naisten eri syyt äänestyspäätökselle. Mikäli naiset valitsevat äänestää näitä puolueita, he äänestivät niitä eri syistä kuin miehet. Kirjoittajien mukaan kyse on äänestäjien tärkeysjärjestyksestä. Mikäli kampanjat onnistuvat nostamaan esiin kysymyksiä, jotka ovat tärkeitä naisille, ovat ne todennäköisempi äänestysvaihtoehto. (Harteveld ym. 2015, 130). Tutkituista 17 maasta vuoden 2009 ESS-aineiston pohjalta nousi esiin, että entiset kommunistiset Keski-Euroopan ja Itä-Euroopan maat. Ne erottuivat sukupuolten eroilla työmarkkinoilla. Siellä esimerkiksi iso osa julkisen sektorin työntekijöistä ovat naisia, jotka

tukivat selkeästi vähemmän näitä puolueita. Tutkijoiden aineistossa naiset ja miehet eivät kuitenkaan eroa arvoiltaan maahanmuuttovastaisuudessa. Nämä asenteet eivät kuitenkaan heijastu äänestyspäätökseen. (Harteveld ym. 2015, 126–130).

Sukupuolikuilun syyksi voi paljastua myös puolueen puheenjohtaja. Iso-Britanniassa huomattiin, että UKIP ja Brexit -puolueet vetosivat suuriltaosin miehiin viidessä viimeisimmässä vaalissa (vuosien 2015, 2017 ja 2019 parlamenttivaalit ja vuosien 2014 ja 2019 europarlamenttivaalit). Sukupuolikuilun syiksi ei tilastollisten testien jälkeen paljastanut sosiodemografiset taustamuuttujat tai asenne-erot vaan puoluejohtaja. Nigel Faragen johtamistyyli ja persoona, johon yhdistyi uhoava maskuliinisuus ja nationalistinen retoriikka tuntui toimivan miehiin, mutta karkottavan naisia. Kun Farage ei ollut puolueen johdossa, oli puolueella suuria vaikeuksia saada laajaa kannatusta. (de Geus & Ralph-Morrow 2021, 483–484).

Voimakas miespuheenjohtaja ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että naispuheenjohtaja onnistuisi paremmin houkuttelemaan naisäänestäjiä. Enemmän vaikutusta oli eri teemojen kehystämällä. Mikäli puolue onnistui liittämään teemoihin tasa-arvoon (equalitarian) pohjautuvia asiakysymyksiä, pystyivät puolueet houkuttelemaan naisäänestäjiä. (Chueri & Damerow 2022, 939). Länsi-Euroopan maissa huomattiin, että naisjohtoisuus vähensi hieman sukupuolikuilua, mutta tulos ei ollut johdonmukainen kaikkien maiden osalta (Donovan 2022, 261). Vallitsevaan taloudelliseen tilanteeseen tyytymättömät naiset kokivat myös radikaalioikeistopuolueet houkuttelevaksi. Jopa hieman houkuttelevammaksi kuin vastaavasti tyytymättömät miehet. Tämä voi selittää, että radikaalioikeistopuolueiden hyvinvointisovinistiset linjat puhuttelevat naisia. (Stockemer & Normandin 2022, 48).

Euroopassa maiden välillä on kuitenkin paljon eroja. Itä- ja Länsi-Euroopan maita vertaillen huomattiin, että Länsi-Euroopassa sukupuolten tasa-arvo korreloi laajempien sukupuolikuilujen osalta radikaalioikeistopuolueiden tuessa, kun taas Itä-Euroopassa vastaavasti tulos oli matala tai ei merkitsevä. Katolilaisuus vähensi myös sukupuolikuilun syvyyttä sekä Itä-Euroopassa että Länsi-Euroopassa, mutta selkeästi enemmän Länsi-Euroopassa. (Donovan 2022, 259).

Laaja tutkimusnäyttö osoittaa, että miehet äänestävät enemmän oikeistopopulististen puolueita. Niels Spierings ja Andrej Zaslove (2017) kertaavat tutkimusartikkelissaan tähänastisen tutkimustiedon äänestämisen taustasyistä: sosioekonominen asema ja asenteet kuten maahanmuuttovastaisuus ja laki ja järjestys. Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan tässä

kontekstissa naisten osuutta julkisen sektorin työpaikoissa ja ovat todennäköisemmin vähemmän vaarassa joutua työttömiksi. Lisäksi on näyttöä, että naiset kokevat vähemmän maahanmuuton tuomaa uhkaa ja siksi heidän asenteensa maahanmuuttoa kohtaan ei ole yhtä jyrkät. (Spierings & Zaslove 2017, 822). Kuitenkin jälkimmäiseen on myös vastakkaisia tuloksia kuten aiemmin esittelin. (Harteveld ym. 2015, 129).

Spierings ja Zaslove tutkivat artikkelissaan selittääkö sukupuolikiilua paremmin muut tekijät kuin aiemmin tutkimuskirjallisuudessa tunnistetut sosioekonominen asema tai tunnettu uhka maahanmuuttoa kohtaan. He esittävät, että esimerkiksi sukupuolten erot asenteissa suhteessa populismiin selittävät sukupuolikiilua paremmin. Populistisilla arvoilla he tarkoittavat eliitin vastaisia arvoja. Tarkemmin he tutkivat miten nämä vaikuttivat sukupuolikiiluun oikeistopopulististen puolueiden äänestämiseen European Elections Survey vuoden 2014 datan avulla. Vertailun vuoksi he ottivat mukaan populistipuolueita radikaalioikeistosta ja radikaalivasemmistosta. (Spierings & Zaslove 2017, 827–828). Tuloksien mukaan radikaalioikeistopopulistiset puolueet vetoavat eniten miehiin, joka on linjassa muun tutkimuksen kautta. Tutkijat kertovatkin, että ylipäättään populistiset puolueet vetoavat vähemmän naisiin ja voisi olla osa syy sukupuolikiiluun. (Spierings & Zaslove 2017. 839–840).

Tarik Abou-Chadi (2024) tarkasteli ovatko nykyään nuoret, ja erityisesti nuoret miehet, todennäköisemmin radikaalioikeistopuolueiden tukijoita. Tutkimus tehtiin vertailemalla European Election Study 2024, 2019 ja 2004 aineistoja keskenään. Aineisto kattoi 13 maata ja sen pohjalta Abou-Chadi totesi, että nuoret ovat todennäköisiä äärioikeiston tukijoita ja nuoret miehet erottuvat tästä selkeästi suhteessa nuoriin naisiin ja muihin ikäryhmiin. Aikomus tai todennäköisyys ei kuitenkaan näy vaaliurnilla samalla tavalla, ainakaan vielä. (Abou-Chadi 2024, 5).

Tätä aikomusta oli kuitenkin testattu vuoden 2024 europarlamenttivaali aineistolla (ESS-aineisto). Huomattiin, että kaikissa tutkituissa ikäkohorteissa oli nähtävissä sukupuolikiilu äärioikeistopuolueiden tuessa. Sukupuolikiilu oli suurin nuorimman kohortin, 16–29-vuotiaiden, kohdalla. Nuorista miehistä 21 % tuki äärioikeistopuolueita, kun vastaavan ikäryhmän nuorista naisista vain 14 %. APC-analyysi tästä ikäkohortista paljasti, että kyseessä on sukupolvittainen ilmiö. (Milosav ym. 2026, 460–462). Regressioanalyysin avulla merkitseviksi muuttujiksi pystyttiin itseasettelu vasemmisto-oikeisto-akselilla oikeistolaiseksi,

talouden ja ilmastotoimien ollessa ristiriidassa talousmyönteiseksi ja autoritaariset asenteet. (Milosav ym. 2025, 458–461).

Langsæther ja Knutsen (2024) tutkivat sukupuolikuiluja eri politiikan asiakysymyksissä. Tarkoituksenaan selvittää onko naiset yleisesti progressiivisempia kuin miehet arvokysymyksissä. Heillä oli aineistonaan 14:tä eri Länsi-Euroopan maata EVS:n aineisto vuosilta 2017–2020. Kaikissa tutkituissa asiakysymyksissä naiset olivat miehiä progressiivisempia, näitä olivat sukupuolten tasa-arvo, maahanmuutto, ympäristökysymykset ja perinteiset ”moraalikysymykset”. Perinteiset moraalikysymykset koostuivat suhtautumisesta homouteen, aborttiin, eutanasiaan ja avioeroon. Sukupuolten väliset erot korostuivat nuorimmissa ikäpolvissa. (Langsæther ja Knutsen, 2024, 6).

Toinen arvojen kautta lähestynyt tutkimus yritti selvittää, onko nollasummajoukko-ajatus lisääntynyt liittyen naisten oikeuksiin. Kysymykseen ”Onko naisten ja tyttöjen oikeuksien lisääntyminen mennyt liian pitkälle koska se uhkaa miesten ja poikien mahdollisuuksia?” suurin osa vastaajista olivat väitteen kanssa eri mieltä. Kun tarkasteltiin pelkästään miehiä ikäryhmittäin, huomattiin, että nuorin ikäryhmä 18–29-vuotiaat olivat eniten väitteen kanssa samaa mieltä. Erityisesti korostuivat sellaiset nuoret miehet, jotka pitää alueensa instituutioita epäreiluinä ja joiden asuinympäristössä on pitkäaikaistyöttömyyttä kiristyneen kilpailun vuoksi. Ilmiö esiintyi kaikissa EU:n 27 jäsenmaassa. (Off ym. 2022, 11–13).

Syytä modernille sukupuolikuilulle on teoretisoitu löytyvän muuttuneesta yhteiskunnasta, erityisesti muuttuneista sukupuolirooleista. Teoriaa testattiin tarkastelemalla asemaa työmarkkinoilla, koulutustasoa ja siviilisäädyn vaikutusta naisten todennäköisyyteen äänestää vasemmistopuolueita. Aineistona toimi paneeliaineistot kotitalouksista Saksasta (aineistot vuosilta 1999–2018), Sveitsistä (aineistot vuosilta 1999–2019) ja Iso-Britanniasta (aineistot vuosilta 2000–2019). (van Ditmars & Shorrocks 2025, 1572). Kun tarkasteltiin asemaa työmarkkinoilla, koulutustasoa ja siviilisäädyn, huomattiin, etteivät ne selittäneet modernia sukupuolikuilua kummankaan sukupuolen tai minkään ikäluokan osalta. Sinkut ja korkeakoulutetut naiset olivat kaikista eniten vasemmalla muihin ikäryhmiin ja miehiin verrattaessa. Kiinnostavaa oli, etteivät tutkijat löytäneet yhteyttä työsuhteen laadun tai ylipäättään eroja töissä olevien tai työttömien väliltä. Kirjoittajat esittävät, että asiaa tutkittaessa tulisi selvittää laajemmin työllisyyden, tulojen ja lastenhoidon vaikutusta toisiinsa. Tutkijat tulkitsevat naisten poliittiset arvojen voivan vaikuttaa heidän elämänvalintoihinsa enemmän kuin miesten. (van Ditmars & Shorrocks 2025, 1593–1594).

2.3 Moderni sukupuolikuilu ja kulttuurinen vastareaktio -teoria

Tarkastellaan seuraavaksi uudempaa modernia sukupuolikuilua selittävää teoriaa, kulttuurinen vastareaktio -teoriaa. Kulttuurillinen vastareaktio -termin taustalla on Norrisin ja Inglehartin teos (*Cultural backlash*, 2019), joka pyrkii selittämään radikaalioikeistopuolueiden nousua, heidän kannattajien ja äänestäjien sukupuolittunutta jakaumaa. Sen teoriana on, että radikaalioikeistopuolueiden nousu on sosiaalikonservaatiivinen vastareaktio yhteiskunnan liberaalille kehitykselle. Tämä saa voimansa nimenomaan sosioekonomisesta epätasa-arvosta yhdistettynä maahanmuuton vastustamiseen (Off 2022, 451).

Teoksessa Norris ja Inglehart rakentavat aiemman teoriansa päälle, joka tekee siitä samaa jatkumoa moderni sukupuolikuilu -teorialle. Teoksessa tosin käytetään vain termiä sukupuolikuilu yhteydessä, jossa pohdittiin miesten suurempaa taipuvaisuutta autoritaarisiin arvoihin. Selityksiksi kirjoittajat pohtivat miesten yleistä vastustusta feminismiä kohtaan, perheen elättäjä -roolin menetystä, muuttuneita asenteita sukupuolten tasa-arvoon kodeissa, työmarkkinoihin ja julkiseen ilmapiiriin. Vanhemmat ikäryhmät voivat kokea muutokset vanhojen sosiaalisten normien rikkomisena ja aiempien aikojen liiallisena muuttumisena. (Norris & Inglehart 2019, 113). Teoksessa todetaan, että nuorempien liberaalien sukupolven parissa nuoret miehet saattavat jäädä jälkeen nuorista naisista, joiden arvot liberalisoituvat nopeammin. Tämän kirjoittajat päättelevät johtuvan naisten nousseesta koulutustasosta, suuremmasta osuudesta työmarkkinoilla ja naisliikkeen toisesta aallosta, sekularisaation lisääntymisestä ja avioliittojen vähentymisestä. (Norris & Inglehart 2019, 90).

Teos jakaa ikäryhmät eri kohortteihin: sodanaikainen sukupolvi (synt. 1900–1945), boomerit (synt. 1946–1964) sukupolvi X (synt. 1965–1979) ja milleniaalit (synt. 1980–1996). Valitettavasti tästä listauksesta jää pois pian kokonaan äänestysiässä oleva sukupolvi Z (synt. 1997–2012). Kirjan ilmestymisaikaan, vuonna 2019, suurin äänestäjäryhmä oli sotien jälkeinen sukupolvi, boomerit. Teorian kehittymistä tuleekin tarkastella oman aikansa kontekstissa, eli 6 vuotta sitten. Kuitenkin tuoreemmat tutkimukset ovat peilanneet uudempaa aineistoa tähän teoriaan ja testanneet sen paikkaansa pitävyyttä 2020-luvulla.

Kirjoittajat argumentoivat, että jokaisen sukupolven aikana yhteiskunnat ovat muuttuneet voimakkaasti, joka on vaikuttanut jokaisen sukupolven arkeen ja maailmankuvaan. Suurimmiksi muutoksiksi he listaavat koulutustason nousun ja kaupungistumisen. Heidän mukaansa näillä molemmilla tekijöillä on yhteys arvojen liberalisoitumiseen (Norris & Inglehart 2019, 44). Yhteiskuntia on muuttanut nopeasti myös lisääntynyt maahanmuutto, joka

on tehnyt länsimaista monikulttuurisempia. Nämä kaikki tekijät ovat luoneet pohjalatauksen vastareaktiolle, autoritaariselle populismille.

Voittokulkua on siivittänyt puoluekentän reaktio muutokseen, joka on vaikuttanut erityisesti keskustaoikeisto- ja keskustavasemmistopuolueisiin. Reaktiot ovat olleet joko haastajien vähättely, haastajien eristäminen hallitusvastuusta tai populistisen retoriikan ja asiakysymysten omaksuminen. (Norris & Inglehart 2019, 54).

Kirjoittajat tiivistävät teoriansa seuraavasti:

1. Yhteiskuntarakenne muuttuu, väestödemografia muuttuu, korkeakoulutus laajenee, sukupuoliroolit muuttuvat, etninen monikulttuurisuus ja urbanisaatio lisääntyvät.
2. Hiljainen vallankumous haastaa sosiaaliliberaalit ja jälkimaterialistiset arvot.
3. Käännekohta, kulttuurinen vastareaktio ja autoritaarinen refleksi.
4. Sykliset muutokset taloudessa ja maahanmuuttovirroissa.
5. Äänestysvalintoihin tapahtuvat muutokset ja muutokset puoluekentässä.
6. Autoritaaris-populistiset puolueet, johtajat ja regiimit.

Teoksessa teoriaa testattiin aluksi luokittelemalla 270 eri poliittista puoluetta vuoden 2014 The Chapel Hill Expert Survey -datan pohjalta. Tarkoitus oli indikoida miten eri puolueet asettuvat eri politiikan arvoulottuvuuksilla. Arvoulottuvuudet olivat vasemmisto-oikeisto, autoritaarinen-libertaarinen ja populistinen-pluralistinen. Tämän jälkeen selvitettiin European Social Survey vuosien 2002–2007 datalla miten 32 eri Euroopan maassa eri tekijät ovat yhteydessä autoritaarisiin ja populistisiin asenteisiin.

Tärkeimmiksi tuloksiksi kirjoittajat listaavat 1. Nuoremmat sukupolvet ovat aiempaa liberaalimpia kulttuuriasioissa kuin heidän vanhempansa. 2. Milleniaalit ja X-sukupolvi ovat suurimmat äänestäjäryhmät. 3. Koska nämä ikäluokat eivät kuitenkaan äänestä yhtä aktiivisesti kuin vanhemmat ikäluokat, korostuu vanhempien ikäluokan ääni vaalituloksissa. Tämän lisäksi kirjoittajien mukaan nimenomaan äänestävä, vanhempi ikäluokka äänestää tilastollisesti merkittävästi autoritaarisia puolueita. Erityisesti, jos vastaajat luottivat vähän poliittisiin instituutioihin, kannattivat autoritaarisia asenteita ja kertoivat itseasettelu asteikolla sijoittuvansa enemmän oikeistolaiseksi. (Norris & Inglehart 2029, 278–288).

Teoksessa kuitenkin painotetaan, että muutoksen seurauksia on vielä vaikeaa arvioida. Voi hyvin olla, että liberaalidemokraattiset järjestelmät kestävät autoritaarispopulististen voimien haastamisen, eikä esimerkiksi instituutiot muutu mukana, vaan niiden haastaminen pysyy retorisen puheen tasolla. (Norris & Inglehart 2019, 446).

Tähän teoriaan pohjaten Ruotsissa kulttuurillista vastareaktiota tarkasteltiin sukupuolinäkökulmasta vuoden 2018 ja 2014 parlamenttivaaleissa, missä radikaalioikeistopuolue ruotsidemokraatit tekivät merkittävän nousun. Tutkimuksen mukaan vuoden 2018 vaaleissa konservatiiviset arvot liittyen sukupuoleen ennakoivat ruotsidemokraattien äänestämistä, mutta sama ei näkynyt vuoden 2014 vaaleissa. Tämä toistaa teoriakirjallisuuden ajatusta, jonka mukaan sosiaaliliberaalien arvojen korostuminen provosoi konservatiivisen vastareaktion (Off ym. 2022, 455 & 470). Norrisin ja Inglehartin kulttuurillisen vastaiskun teoria korostaa vanhempien sukupolvien äänestyskäyttäytymisen muuttumista, mutta Offin tutkimuksessa huomattiin keski-ikäisten olevan eniten taipuvaisia äänestämään ruotsidemokraatteja.

Jane Green ja Rosalind Shorrocks (2023, 337–368) käyttivät kulttuurinen vastareaktio -teoriaa tutkiessaan Brexit-kansanäänestyksen taustoja. He halusivat ymmärtää, oliko äänestyspäätös kiinnittynyt sukupuoleen ja tasa-arvoasenteisiin. Erityisesti oliko tasa-arvo tuonut taloudellisia ja yhteiskunnallisia muutoksia. Yksi viidestä vastaajista koki, että miehiä syrjitään. Näin koki miehet ja erityisesti nuoret työttömät miehet. Tämä kertoo tutkijoiden mukaan siitä, että kulttuurinen vastareaktio ei ole kokonaan kiinnittynyt tulotasoon, vaan mukaan tulisi huomioida työtilanne, sukupuoli ja ikä. Tämä kokemus syrjinnästä ennakoii myös vastaajien osalta Brexitin äänestämisen puolesta. Tämä näkyi erityisesti miesten osalta, siitäkin huolimatta, että sosioekonominen asema, muita asenteita äänestykseen liittyen, muita syrjintäkokemuksia ja EU:n tukeminen oli kontrolloitu. Miehet ja naiset eivät eronneet siinä, miten äänestivät kansanäänestyksessä, mutta sukupuolella oli silti merkitystä tuloksissa. Eli sukupuoleen perustuvalla kokemuksella on merkitys poliittisessa käyttäytymisessä.

Armin Schäfer ja Nils Steiner (2025, 20–22) tutkivat miten ikä, sukupuoli ja koulutus omana interaktiomuuttujanaan vaikuttaa radikaalioikeistopuolueiden ja vihreiden puolueiden äänestäjiin. Kävi ilmi, ettei ikä ja sukupuoli pelkästään riitä, vaan koulutuksen lisääminen antaa monimuotoisemman kuvan. Kävi ilmi, että korkeampi koulutus lisää todennäköisyyttä äänestää vihreää puoluetta ja vähentää todennäköisyyttä äänestää radikaalioikeistopuoluetta. Erityisesti korkeasti koulutetut nuoret naiset äänestävät sukupuolen tasa-arvoa kannattavia puolueita.

Aineistonaan tutkijoilla oli ESV:n 10 maan aineisto vuosilta 2002–2020. Yleisesti vanhemmat ikäryhmät eivät ole äärioikeistopuolueiden todennäköisiä äänestäjiä. Koulutustaso siis erottaa nuorta sukupolvea uurnilla.

Schäfer (2022) oli aiemmin kirjottanut Norrisin ja Inglehartin teoksesta kirja-arvostelun, jossa hän kritisoi heidän unohtavan kokonaan äänestyskäyttäytymisen. Hän toteaa suoraan, ettei heidän teoriallansa ole juurikaan empiiristä tukea. Schäferin mukaan vanhempien ja nuorempien sukupolvien välillä ole polarisaatiota autoritaarinen-liberalistinen-ulottuvuudella, vaan vaikka vanhemmat ikäryhmät eivät ole uusien kulttuuriliberaalien arvojen kannattajia, he eivät kuitenkaan ole populistit- tai autoritaaripopulistipuolueiden äänestäjiä. (Schäfer 2022, 1977–1978). Schäfer testasi teoriaa uusimmilla European Social Survey ja Chapell Hill Expert Survey (2014 & 2019) aineistoilla.

Vanhimmat kohortit olivat hieman todennäköisempiä autoritaaristen puolueiden äänestäjiä, mutta eivät taas muiden populistipuolueiden. Schäfer ei löytänyt yhteyttä autoritaaristen arvojen ja populistisen asenteiden kanssa tarkastellessaan poliittista luottamusta. Kohortit eivät eronneet toisistaan, jos populismin mittarina pidettiin poliittista luottamusta. Nuorimmat ikäryhmät olivat todennäköisempiä autoritaarispopulistipuolueiden äänestäjiä. (Schäfer 2022, 1991–1992). Schäfer löysi kuitenkin myös yhteneväisyyksiä oman tutkimuksen ja Norrisin ja Inglehartin teokselle, nimittäin maahanmuuton vastustaminen oli systemaattisesti yhteydessä autoritaariseen arvoihin ja luottamuksen puutteeseen politiikkaan. Tämä oli myös yhteydessä autoritaaristen populististen äänestämiseen. On kuitenkin epäselvää, vastustaako samat ihmiset myös tasa-arvoista avioliittoa tai naisten emansipaatiota. Voi olla, että kulttuurinen vastareaktio on jotain spesifiä, eikä ole sidoksissa syntymävuoteen. (Schäfer 2022, 1992).

2.4 Elämänkaaren ja poliittisen sosialisoinnin vaikutus

Elämänkaaren vaikutuksesta voidaan ajatella yhdeksi moderni sukupuolikuilu -teorian haastajaksi. Sen ajatuksena on, että ihminen on altis elämänkaarensa aikana tapahtuvien asioiden vaikutuksille omaan maailmankuvaan ja siten poliittiseen käyttäytymiseen. Ajatuksena siis on, että samaan sukupolven syntyneet ovat kokeneet maailmankuvaansa vaikuttaneita asioita ja nämä kokemukset vaikuttavat samalla tavalla samaan sukupolven merkittävästi. Kyse voi olla siitä, että argumentoidaan tiettyyn sukupolven kuulumisen vaikuttavan enemmän kuin vaikkapa kuulumisen tiettyyn sukupolveen.

Roderik Rekker (2024) kuvailee tutkimusartikkelissaan, että tiettyyn sukupolveen kuuluminen voi ennakoida äänestyspäätöstä jopa paremmin kuin tietty uskontokunta tai sosiaalinen luokka. Havainnot perustuvat muutamiiin tutkimuksiin, missä on hyödynnetty APC-analyysia eli ikä-aikakausi-kohortti -analyysimallia. Hän tosin myöntää pohdinnan olevan vielä spekulatiivista. Rekker kertoo aiemman tutkimuksen siten, että historialliset tapahtumat herkässä iässä vaikuttavat siihen, miten ihminen suhtautuu myöhemmin politiikkaan. Erityisesti ensimmäiset vaalit ja sen yhteydessä opitut äänestystavat voivat jäädä voimaan, eli periaatteessa saman puoleen valinta tottumuksesta. Sukupolvien muodostumisessa on myös eroja. (Rekker 2024, 1–2). Nykyiset nuoret sukupolvet ovat etnisesti moninaisempia, koulutetumpia ja sekulaarisempia. (Norris & Inglehart 2019, 448).

Tässä yhteydessä pulmana on sukupolvittaisten muutosten erottaminen ikääntymisen tuomista muutoksista. Mitä jos onkin niin, että nuorena ihmiset äänestävät ja ajattelevat eri tavoin kuin vanhempana? Yleisesti on ajateltu, että ihmiset muuttuvat konservatiivisemmaksi ikääntyessään ja se näyttää pitävän paikkansa (Peterson ym. 2020, 600–611). Myös Rekkerin tutkimusartikkeli vahvistaa tätä tulosta kahdella poikkeuksella. Elämänkaaren vaikutus äänestyspäätökseen näkyi siirtymässä vasemmistopuolueista oikeistopuolueiden äänestäjiksi. Rekkerin mukaan nuorena vihreitä tai hyvin vasemmalla olevia puolueita äänestäneet saattoivat kääntyä äärioikeiston puolueiden äänestäjiksi ikääntyessään. Syynä saattoi olla nuorien yleinen tuki uusille puolueille missä radikaalit ajatukset voivat upota paremmin, tulivat ne mistä suunnasta tahansa. (Rekker 2024, 16).

Rekkerin artikkelissa tarkasteltiin 21 eri maan kansallisten vaalitutkimusten kautta ikä-aikakausi- ja sukupolvivaikutuksia äänestyspäätöksiin. Aineisto oli kerätty vuosien 1948–2021 välillä ja jaoteltu kymmeneen eri puolueperheeseen ParlGov-jaottelun mukaisesti. Kaksipuoluejärjestelmissä jokainen nuorempi sukupolvi oli ollut taipuvaisempi äänestämään vasemmalle kallellaan olevaa puoluetta kuin oikealle olevaa. Tämä piti paikkaansa erityisesti milleniaalisukupolven kohdalla ja oli jatkanut kasvamistaan uuden Z-sukupolven aikana. Monipuoluejärjestelmissä sukupolvittainen muutos on ajanut äänestäjiä pois suurista maltillisista puolueista kohti vihreitä puolueita, liberaaleja ja entistä vasemmalla olevia puolueita. Tulos haastaa myös kulttuurinen vastareaktio -teorian, sillä vaikka vanhemmilla sukupolvilla olisi autoritaarisia arvoja, he ovat lojaalimpia äänestäjiä, eivätkä siten ole siirtyneet äärioikeistopuolueiden äänestäjiksi (Rekker 2024, 14–16).

Saman havainnon teki Reto Mitteregger. Hänen mukaansa eläkeläiset ovat vähiten todennäköisiä äärioikeiston ja vihreiden äänestäjiä toisin kuin kaikista nuorimmat äänestäjät, jotka suosivat näitä puolueita yli muiden vaihtoehtojen. (Mitteregger 2024, 26.) Mittereggerin aineistona toimi kymmenen eri Länsi-Euroopan maata 60 vuoden ajalta. Datana on kokoelma kansallisia vaalikyselyitä ja Gethin et al. oma harmonisoitu datapaketti sisältäen esimerkiksi ESS- ja Eurobarometrin tuloksia. Hänen metodinansa toimii APC-malli yhdistettynä monimuuttujalogistiseen regressioanalyysiin. Hänen mukaansa nuorimmat kohortit ovat vasemmistolaisempia kuin aiemmat ja todennäköisemmin äänestävät vihreitä puolueita ohi muiden vasemmistopuolueiden. Nämä ja äärioikeistopuolueet olivat vähiten houkuttelevia vanhemmille äänestäjille. Johtopäätöksenä nuoret äänestäjät puolueille eivät suosi vakiintuneita puolueita, suosivat uusia vaihtoehtoja, jotka puhuvat enemmän sosiokulttuurisista kysymyksistä. (Mitteregger 2024, 9–10). Aineisto kuitenkin päättyy vuoteen 2021, joten se ei kerro aivan viime vaalien muutoksesta.

Seuraavana vuonna Mitteregger palasi aiheeseen tutkimalla valitseeko nuoret useamman eri puolueen väliltä ja millaisten puolueiden väliltä. Tässä aineistona toimii EES:n vuosien 1989–2019 aineisto yhdessä Chapel Hill Expert Survey -data vuosilta 1999–2019. Hänen tutkimuksessansa hyödynnettiin ikä-, aikakausi- ja sukupolvivaikutuksia erittelevää monitasoistalogististaregressiomallia (APC-malli). Nuoren sukupolven äänestämiskäyttäytymisestä tiedetään sen suuntautuvan poliittisten kentän ääripäihin. He myös harkitsevat yhä useamman puolueen välillä. Mitteregger tulkitseekin sen tarkoittavan sitä, että heidän ns. ”ideologinen sietoikkuna” on laajempi kuin vanhempien ikäkohorttien. Hän perustelee äänestyspäätöstä edeltävän harkinta-ajan olevan olennainen tutkimuskohde, jotta ymmärretään sukupolvista muutosta. (Mitteregger 2025, 909–910).

Tom O’Grady (2022, 1389) 27 Euroopan maan vuosina 1981–2018 kattavassa tutkimuksessa selvitettiin, onko ikään pohjautuva polarisaatio tosiasiallisesti kasvamassa Euroopassa. Tutkimuksen tuloksessa todettiin nuorten olevan keskimäärin vanhempia sukupolvia enemmän arvoliberaaleja ja kannattavan myös pienempää verotusta ja valtionmenoja. Erot eivät ole suurentuneet vaan pysyneet samankaltaisena 1980-luvulta. Ikäkohortit eivät myöskään iän myötä muuttuneet enemmän vasemmistolaisiksi tai oikeistolaisiksi. Tom O’Gradyn mukaan väite, että ihminen muuttuisi konservatiivisemmaksi iän myötä, ei tässä tutkimuksessa pitänyt paikkaansa. Vanhat ja nuoret äänestäjät eivät kuitenkaan ole kauempana toisistaan kuin aiemminkaan. On esitetty, että puolueiden pirstaloituminen ja asemoituminen juuri maahanmuutto- ja identiteetikysymyksissä on muuttanut äänestämistä. Useampi eri

puoluevaihtoehto tarjoaa äänestäjälle lisää liikkumatilaa laajemmin kertoa itselleen tärkeistä asiakysymyksistä, jotka eivät rajoitu ainoastaan taloudellisiin vasemmisto-oikeistokysymyksiin. (O’Grady 2022, 1399).

APC-mallilla tarkasteltiin myös ESS:n ja CHES:n dataa vuosilta 2002–2020 tarkoituksena selvittää onko eri sukupolviin kuulumisella vaikutusta siihen miten vanhat puolueiden ja äänestäjien väliset linjat tai suuntaukset (alignment) kulkevat. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi uskonnon tai luokan vaikutusta tietyn puolueen äänestämiseen. Tämän rikkoutuminen (realignment) taas tarkoittaa tilannetta, jossa aiemmat pitkään ennakoivat tekijät yhdistyvätkin uusiin ja muodostavat siten uusia yhteyksiä puolueiden ja äänestäjien välille. (Jocker ym. 2024, 922). Tässä tutkimusartikkelissa pohditaan enemmän yksittäisten ja erityisesti uusien asiakysymysten vaikutusta sukupolviin. Näitä olivat esimerkiksi maahanmuutto ja EU. Tulokset vaihtelivat maiden välillä niin voimakkaasti, ettei vasemmisto-oikeisto-akselilla voitu löytää yhtä yhteneväistä suuntaa. Kyse on enemmän siitä, missä ajassa tietyt asiakysymykset ovat eri maissa politisoituneet. (Jocker ym. 2024, 942).

Tutkimuskirjallisuudessa löytyy viitteitä myös siitä, että erot koulutustasossa selittäisivät erot vihreiden ja radikaalioikeistopuolueiden äänestäjissä. Ja lisäksi, että koulutus selittää vielä näiden puolueiden äänestäjien eroja sukupolvien välillä (Schäfer & Steiner, 2025, 2). Armin Schäfer ja Nils D. Steiner tutkivat ESS:n 1–10 kierroksen datasta multilogistisellaregressiomallilla ikäkohortteja ja totesivat sen pätevän naisten ja miesten kohdalla radikaalioikeistoa äänestävillä. Toisaalta vihreiden äänestys näkyi korkeasti koulutetuilla milleniaaleihin kuuluvilla naisilla. Tämä kolmen muuttujan, sukupuolen, koulutustason ja ikäkohortin, interaktion tutkiminen tuo uusia kulmia keskusteluun.

Tutkijoiden tulosten mukaan korkeampi koulutus lisäsi todennäköisyyttä erityisesti naisilla äänestää vihreitä puolueita ja laski todennäköisyyttä äänestää radikaalioikeistopuolueita. Matala koulutustaso päti taas molempiin tutkittuihin sukupuoliin. (Schäfer & Steiner 2025, 21). Vanhemmat kohortit eivät todennäköisemmin äänestä radikaalioikeisto- tai vihreitä puolueita, kun taas nuoret todennäköisemmin äänestävät. Tutkijat pohtivat, ovatko sukupuolierot tämän hetken ilmiö. Aivan nuorempien, 1990-luvulla ja myöhempien syntyneiden kohdalla, dataa ei kuitenkaan ollut tarpeeksi johtopäätöksien tekemiseen.

Uusien asiakysymysten mukaan tuloon liittyen on myös tutkittu miten eri ikäkohortit suhtautuvat vasemmisto-oikeisto-janaan. Nils Steinerin (2023) tutkimuksessa pohditaan sitä, että poliittinen sosialisatio saattaa selittää paremmin asiaa kuin tiettyyn ikäkohorttiin

kuuluminen. Steinerin aineistona oli ESS:n aineisto 12 eri maasta vuosilta 2002–2018. Asenteet ilmastonmuutokseen ja maahanmuuttoon olivat parempia asiakysymyksiä ennustamaan asettumista vasemmisto-oikeisto-janalla nuorten kohdalla. Tämä viittaa sosiokulttuuristen arvojen tärkeyteen juuri nuorempien äänestäjien kohdalla. (Steiner 2023, 1296–1298).

Rosalind Shorrocks ehdottaa myös poliittista sosialisaatiota toiseksi tavaksi lähestyä aihetta. Hän taustoittaa Inglehartin ja Norrisin modernisaatioteorialla, jonka mukaan nuorten sukupolvien kohdalla yhteiskunnalliset muutokset ovat johtaneet nuorten naisten enemmistön kääntymiseen vasemmistopuolueiden äänestäjäksi. Nämä muutokset ovat esimerkiksi naisten suurempi osuus työelämässä, korkeakouluissa ja muutokset arvoissa suhteessa sukupuolirooleihin. Tämä kuitenkin näyttää poikkeavan Isossa-Britanniassa nuorten kohorttien naisten osalta. Nuoret naiset eivät tasaisesti muutu kannattamaan työväen- tai liberaalipuolueita samaan ikäryhmään miehiin verrattaessa. Modernisaatio ei siis välttämättä näy äänestyspäätöksissä, mutta näyttää olevan sidoksissa siihen miten eri sukupuolet suhtautuvat hallituksessa olleeseen puolueeseen nuoruuden vuosina. Kyse onkin politiikan sosialisaatiosta (political socialisation), joka tulisi Shorrocksin mukaan ottaa osaksi eri sukupolvien tutkimusta. (Shorrocks 2016, 247). Poliittinen sosialisaatio on Herbert Hymanin käsite vuodelta 1959. Tällä tarkoitetaan läpi elämän tapahtumaa maailmankuvan muotoutumista. Se alkaa lapsena ja siihen vaikuttaa koulu, harrastukset ja muu arkiympäristö, jossa opitaan arvoja ja asenteita. Toisaalta myös merkittävät maailmantapahtumat voivat vaikuttaa tähän. Maailman muutoksien lisäksi nuoren poliittiseen suuntautumiseen vaikuttaa hänen vanhempiensa poliittinen käytös. Se voi vaikuttaa siihen, äänestääkö nuori ylipäättään tai millaisia poliittisia valintoja tekee. (Gidengil ym. 2016, 381). Erityisesti tutkimuksessa on tunnistettu 15–25 ikävuodet erityisiksi vuosiksi, jolloin nämä ydinarvot muodostuvat. (Bartels & Jackman 2014, 16; Schuman & Rodgers 2004, 250).

Van Ditmarsin ja Shorrocksin artikkelin lopussa tutkijat pohtivat tuloksiensa tärkeyttä poliittisen sosialisaation näkökulmasta. He miettivät, miten sukupuolittunutta sosialisaatio on ennen kuin sosiodemografinen asema edes rakentuu. Tällä kun ei havaittu olevan vaikutusta siihen, miksi naiset ovat isossa kuvassa vasemmistolaisempia ideologiaaltaan kuin miehet. Tietoa on vasta hieman siitä, miten perheet vaikuttavat miesten ja naisten ideologiaan ja miten varhaiset elämäkokemukset vaikuttavat poliittisen osallistumisen kuiluihin. Lisätietoa tarvittaisiin ainakin arvojen ja asenteiden muodostumisesta ja miten ne taas näkyvät äänestyspäätöksissä. (van Ditmars & Shorrocks 2025, 1594).

Suomen osalta tiedetään, että nuorille on useampi houkutteleva puoluevaihtoehto verrattuna muihin ikäryhmiin (Hansen 2024). Äänestyspäätöksiäkään tehtäessä nuoret eivät ole monoliitti vaan moninainen ryhmä, jotka eivät välttämättä tukeudu tiettyyn asiakysymykseen. Esimerkiksi opintotuki ei esimerkiksi koske koko ikäluokkaa, ainoastaan korkeakoulutettuja, kun taas eläkkeet koskevat kaikkia eläkeläisiä. Suomalaisia nuoria jakaa enemmän sosiokulttuuriset kysymykset ja ne ovat heille tärkeämpiä kuin perinteisemmät sosioekonomiset kysymykset. (Mannerstöm ym. 2020, 27).

2.5 Yhteenveto ja hypoteesit

Tutkielman teorettinen viitekehys rakentuu Inglehartin ja Norrisin kehittämän modernin sukupuolikuilun teorian ympärille. Teoria pohjaa havaintoihin, jonka mukaan länsimaissa naiset ovat siirtyneet massoittain äänestämään vasemmistopuolueita. Tämä muutos kirjoittajien mukaan johtuu yleisestä yhteiskunnan muutoksesta, joka on muuttanut yksilöiden arvoja. Tätä muutosta kutsutaan moderniksi sukupuolikuiluksi ja se kiinnittyy erityisesti jälkimaterialistisiin arvoihin, kuten tasa-arvoon ja ympäristönsuojeluun. Sukupuolikuilu näyttäytyy suurimmillaan tutkittuna ajankohtana 1990–2000-lukujen välissä nuorten sukupolvien kohdalla.

2010–2020-luvulle tultaessa sukupuolikuilua tutkittiin miesten taipumuksena äänestää radikaalioikeistopopulistisia puolueita. Puoluekentän ja arvokysymysten vuoksi vasemmistooikeisto-uloittuvuus ei riittänyt selittävään yhteiskunnallisia muutoksia. GAL-TAN-uloittuvuus on tuotu täydentämään perinteistä arvoulottuvuutta. Empiirisissä tutkimuksissa sukupuolen, ikäkohortin ja koulutustason yhdistelmät ovat osoittautuneet merkittäviksi tekijöiksi asenteiden, arvojen ja äänestyspäätöksiä tutkittaessa.

Kulttuurisen vastareaktion teoria pyrkii selittämään konservatiivisten arvojen nousua vastauksena liberaalien arvojen yleistymiseen. Erityisesti miehet ovat nousseet tutkimuksissa esiin ryhmänä, joka voi kokea yhteiskunnallisten muutosten kuten lisääntyneen maahanmuuton ja sukupuoliroolien muutoksien uhkaavan omaa sosiaalista asemaa.

Teoriaa haastavat ja täydentävät näkökulmat, kuten elämänkaariteoria ja poliittinen sosialisaatio, tuovat esiin sukupolvikokemusten ja yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksen poliittisiin asenteisiin.

Tähän pohjaten olen muodostanut kolme hypoteesia.

H1. Suomalaiset nuoret eroavat toisistaan sukupuolittain tilastollisesti merkitsevästi, kun heitä verrataan heitä liberaali-konservatiivi-asteikolla.

H2. Tässä aineistossa suomalaiset nuoret ovat jakautuneempia sukupuolen perusteella kuin vanhemmat ikäryhmät.

H3. Suomalaiset nuoret eroavat toisistaan sukupuolittain tilastollisesti merkitsevästi, kun heitä verrataan heitä arvomuuttujilla.

3 Aineiston rakenne ja menetelmät

3.1 Aineisto

2020-luvulla Suomessa nuorten miesten ja naisten välisiä poliittisia arvo- ja asenne-eroja on tarkasteltu ainakin kahteen otteeseen kahdella eri aineistolla. Isotalo ym. (2024) analysoivat eduskuntavaalitutkimusaineistoja vuosilta 2003–2023 ja osoittavat, että nuorten sukupuolten väliset arvo- ja asenne-erot ovat mittaushistorian suurimmat. Erityisesti vuosien 2019 ja 2023 eduskuntavaalit olivat syventäneet sukupuolten välistä jakautumista, kun ikää ja sukupuolta tarkasteltiin samanaikaisesti. Nuoret naiset äänestävät selvästi useammin vihreitä ja vasemmistopuolueita, kun taas nuoret miehet painottuvat oikeistopuolueisiin.

Samansuuntaisia tuloksia tuottaa myös Nuorisobarometrissa vuodelta 2023. Aineiston mukaan nuorten ideologinen itsesijoittelu akseleilla vasemmisto-oikeisto ja liberaali-konservatiivi on polarisoituneempaa kuin aiemmissa mittauksissa. Sukupuolten väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä sekä kaupungeista että maaseudulta kotoisin olevien nuorten keskuudessa. Lisäksi tulokset osoittavat, että liberaalitus on osittain yhteydessä vasemmistolaisuuteen, kun taas konservatiivisuus kytkeytyy selkeämmin oikeistolaisuuteen. Nämä havainnot tukevat käsitystä nuorten ikäluokkien syventyneestä arvoeroista.

Nennstielin ja Hudden (2025, 871) artikkelin mukaan Suomessa on nähtävissä kohtalainen sukupuolikuilu. Sukupuolikuilu näkyy siten, että nuoret miehet ovat liikkuneet viime vuosina oikealle tai naiset vasemmalle.

Tässä tutkielmassa aineistona toimii vuoden 2023 eduskuntavaalitutkimuksen data (CSES 6). Kyseessä on kansallinen eduskuntavaalitutkimus, joka on vaaleihin liittyvä laaja kyselytutkimus. Suomessa tutkimusaineistoja on kerätty vuodesta 2003 lähtien aina vaalien jälkeen (von Schoulz & Strandberg 2023).

Kyselytutkimuksessa kysytään laajasti eri teemoista, joista osa ovat toistuvia vaaleista toisiin. Esimerkiksi vuoden 2023 tutkimuksessa kysyttiin koronapandemiaan liittyviä kysymyksiä. Aineiston kuvailussa kerrotaan sen “mahdollistavan kansalaismielipiteen yksityiskohtaisen empiirisen tarkastelun ja demokratian kannalta keskeisten muutosten seurannan.” (von Schoulz & Strandberg 2023).

Aineisto valikoitui keräysajankohdan ja laajuuden vuoksi. Aineisto mahdollistaa juuri suomalaisten 18–29-vuotiaiden arvojen ja asenteiden tutkimisen. Eduskuntavaalitutkimuksen

kvantitatiivinen aineisto on kerätty 6.6.-4.12.2023 ja keräykset on toimittanut Taloustutkimus Oy. Sen perusjoukkona toimii vuoden 2023 eduskuntavaaleissa äänioikeutetut Suomessa asuvat henkilöt, jotka ovat 18–80-vuotiaita.

Keruumenetelmänä on toiminut itsetäytettävä lomake verkossa ja vastaava paperisena kotiin postitettuna. Aineisto koostuu yhteensä 8636 vastauksesta, joista 3482 oli täytetty verkossa ja 5154 paperilomakkeella. Vastausprosentti on yhteensä 26,2 %. Yhteensä lomakkeita on ollut kolme ja niissä on kysytty hieman eri asioita, mutta jokaisessa on kysytty äänestämisestä vuoden 2023 vaaleissa, puoluevalintaa ja luottamusta. Nämä lomakkeet ovat yhdistetty yhdeksi yhtenäiseksi aineistoksi.

Aineistossa on useita painomuuttujia. Erityisesti ruotsinkielisten vastaajien yliotos vinouttaa vastauksia (von Schoultz & Strandberg 2023). Aineiston kuvailussa kerrotaan, että painokertoimet on laskettu jälkiositusmenetelmällä. Tässä työssä on käytetty painotusta, joka suhteuttaa äidinkieleltään ruotsinkielisten osuuden kuvaamaan heidän tosiasiallista osuuttansa yhteiskunnassa. Äidinkieleltään ruotsinkielisiä suomalaisia on 4,6 % kun taas aineistossa heidän osuutensa on ylikorostunut, jopa 30 %. Aineisto on saatu professori Michael Hansenilta.

Aineistoa on koodattu tähän työhön soveltuvilla tavoilla. Aineistoa käsiteltiin R-ohjelmalla ja R-ohjelmiston koodikirjastoilla. Näitä olivat `car`, `foreign`, `effects`, `ggplot2`, `stargazer` ja `readstata13`.

3.2 Aineiston käsittely ja kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät

Tässä tutkielmassa tarkastellaan nuoren sukupolven mahdollista erkaantumista arvoittain. Tutkielmassa arvioidaan, onko Suomen nuorilla sukupuolikuilua arvoissa ja eroaako se muihin sukupolviin tämän aineiston perusteella.

Tutkimuskirjallisuuden pohjalta näyttää ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, että juuri moderni sukupuolikuilu toisi vastauksia uuden sukupolven polarisaatioon. Poliittinen sosialisaatio ja elämänkaari -teoriat täydentävät ja toisaalta myös haastavat kehitys- ja kulttuurinen vastareaktio -teorioita. Kuitenkin näyttää siltä, että mitä tuoreempi aineisto on, sitä todennäköisemmin se voisi antaa osviittaa onko viime vuosina tapahtunut muutoksia. Eduskuntavaalitutkimuksen aineisto on kerätty vuoden 2023 kesästä loppuvuoteen, mutta se on vain yksi poikkileikkaus, eikä siten riitä pidemmän aikavälin havaintojen tekoon.

Tutkielmassa selvitetään miten eri äänestäjät jakautuvat itsesijoittelu liberaali-konservatiivi-asteikolla. Tutkimuskirjallisuudessa esiteltiin yksi polarisaation tutkimiseen käytetty GAL-TAN-asteikko, mutta tutkimuskirjallisuus ei suoraan osoittanut sen käytön hyötyjä. Siksi tässä tutkielmassa pitäydytään äänestäjien itsemäärittelyssä liberaali-konservatiivi-asteikossa. Tutkielma käsittelee arvoja, joten siksi tässä työssä muuttujana ei ole huomioitu puoluekannatusta tai äänestämistä tai äänestämättä jättämistä.

Kuitenkin ei voida olla varmoja tulkitsevatko vastaajat liberaali-konservatiivi-kysymystä yhteneväisesti. Siksi tarkastan arvokysymysten kautta, tulkitsevatko vastaajat tässä aineistossa liberaali- ja konservatiiviasteikon samalla tavalla. Vasemmisto-oikeisto-akseliin keskittyminen ei anna riittävästi tietoa, sillä asenteet eivät ole johdonmukaisia sosiokulttuurisissa kysymyksissä. (Manneström ym. 2020, 27). Tämän vuoksi regressioanalyysi rajattiin koskemaan ainoastaan asemoitumista liberaali-konservatiivi-asteikolla. Arvokysymykset osoittautuvat olennaiseksi Langsæther & Knutsen (2024) artikkelissa, missä ei tukeuduttu pelkästään itsemäärittelyyn tai äänestyspäätökseen. Arvokysymykset voivat siis antaa olennaista tietoa nuorten mahdollisesta jakautumisesta.

Tutkimusasetelman kannalta tärkeimmät riippumattomat muuttujat ovat ikä ja sukupuoli. Nuorilla tarkoitetaan tässä tutkielmassa Suomen nuorisolain piiriin kuuluvia kaikkia alle 29-vuotiaita (Nuorisolaki 1285/2016). Muitakin vakiintuneita määritelmiä on, esimerkiksi YK määrittelee nuoreksi kaikki 15–24-vuotiaat (esim. YK 1981 & YK 2008). Suomalaiset nuoret itse mieltävät nuoriksi noin 10–20-vuotiaat (Berg & Myllyniemi 2013, 14–16). Koska tutkielma käsittelee Suomea ja äänioikeutettuja, on mielekästä rajata tutkimusalue alle 30-vuotiaisiin.

Ikämuuttuja nimettiin aineistossa uudelleen ja muutettiin annettu syntymävuosi vastaamaan aineiston keruu-aikaa eli vuotta 2023. Siten saadaan näkyville ihmisten tosiasiallinen vastausikä. Lisäksi aineistoista poistettiin kaksi vastausta, jossa iäksi oli annettu 123. Aineistosta tarkasteltiin tutkielman kannalta kiinnostavimman ryhmän kokoa suhteessa muihin. Tämän avulla voitiin pohtia ikäryhmän riittävyttä mielekkään tutkimuksen tekemiseksi. Tämän ikäluokan vastaajamääräksi saatiin 619. Erityisesti nuorimpia äänestäjiä tarkastellessa aineistojen haasteena on pieni otanta, kuten tässä tapauksessa. Mikäli N ei ole riittävä, ei sen perusteella voi tehdä koko väestöä koskevia yleistyksiä.

Nuorten vastaajien vähyys ei ole uusi ongelma, vaan toistuu jatkuvasti kyselytutkimuksissa. Nuoria on vaikeaa saada vastaajiksi kyselytutkimuksiin. Tässäkin tapauksessa huomataan, että vastaajia on merkittävästi vähemmän mitä nuorempi ikäryhmä on kyseessä.

Sukupuolimuuttuja muokattiin siten, että tarkastellaan vain miehiä ja naisia. Muiden vastaajien määrä oli vähäinen. Lisäksi koko tutkimusasetelma perustuu binäärisen sukupuolierojen tarkasteluun, joten siksi oli perusteltua olla liittämättä muita sukupuolia mies- tai naiskategorioihin.

Tutkielmassa käytetään tämän lisäksi iästä ja sukupuolesta muodostettua interaktiomuuttujaa. Tällä on tarkoitus selvittää iän ja sukupuolen yhteisvaikutusta itseasetteluun. Tarkemmin on tarkoitus välttää ikäryhmiä ja käyttää ikää jatkuvana muuttujana. Interaktiomuuttuja paljastaa myös, mikäli mahdollinen sukupuolikuilu kasvaa tai pienenee iän myötä. Interaktiomuuttujaa käytetään, kun halutaan selvittää muuttujien yhteisvaikutusta, joita ei voi selittää pelkästään iällä ja sukupuolella erikseen, eli kun halutaan mitata tekijöiden yhteisvaikutusta eikä vain niiden summaa.

Muita kontrollimuuttujia tässä tutkielmassa ovat koulutustaso ja asuinpaikka. Naisten koulutustason nousun on esitetty syventävän sukupuolikuilua. Maissa, jossa naisten koulutustaso on korkeampi, myös sukupuolikuilu erottuu selkeämmin. (Es. Inglehart & Norris 2003, 159–161; Campbell & Cowper-Coles 2025, 1-11). Koulutusmuuttajaa muokattiin niin, että siitä otettiin pois vastaajat, jotka olivat valinneet en halua tai en osaa sanoa – vastausvaihtoehdot. Näin ollen saatiin 1-12 asteikko arvioimaan koulutustasoa, niin että suurin luku 12 kuvasi mahdollisimman pitkälle kouluttautunutta tohtoria tai lisensiaattia ja luku 0 ei lainkaan koulutettua.

Nuorisobarometrissa (Kiilakoski 2023, 38) oli huomattu, että nuorten itsesijoittuminen liberaali-konservatiivi-asteikolla erosi toisistaan tilastollisesti merkitsevästi asui vastaaja kaupungissa tai maaseudulla. Nuoribarometrissa asuinpaikka oli mitattu kysymällä asuinkuntaa, kun taas käyttämässäni aineistossa oli kysytty kunnan kokoa asteikolla 1 Suuren kaupungin keskustassa – 5 Maaseudun haja-asutusalueella. Vastausvaihtoehtoina olivat myös En halua sanoa sekä En osaa sanoa, nämä vastausvaihtoehdot koodattiin muuttujasta pois.

Harkitsin tulotasoa viimeiseksi kontrollimuuttujaksi tietyn varauksin. 18–29-vuotiaita nuoria aikuisia on kuitenkin hankalaa tarkastella tulotason kautta, sillä osa ovat jo 18-vuotiaina työelämässä ja nopeasti muutaman vuoden kokemuksen jälkeen kiinni vakaisissa tuloissa. Osa taas aloittaa vasta korkeakouluopintoja ja pääsevät kiinni vastaaviin tuloihin myöhemmin. Tästä huolimatta on se otettu huomioon, mikäli analyysi paljastaisi jotain kiinnostavaa. Naisten siirtyminen työelämään on todettu voimistaneen sukupuolikuilua (Inglehart & Norris 2003, 159-161). Aineiston tarkastelussa kuitenkin paljastui, että vastaajien ilmoittamien tulojen

keskiarvo poikkeaa merkittävästi väestön tulojen keskiarvosta. Vastauksien N on myös pieni ja vastausten jakauma herättää kysymyksen, onko lomakkeeseen vastattu todenmukaisesti. Päätin siten olla hyödyntämättä muuttujaa regressiossa.

Aineiston yksi kiinnostavimmat muuttujat ovat vastaajien itsearviointi itsestään asteikolla vasemmisto-oikeisto- ja liberaali-konservatiivi. Kyselytutkimuksessa ne kysyttiin seuraavasti:

“Politiikassa puhutaan vasemmistosta ja oikeistosta. Käytämme asteikkoa, jossa 0 tarkoittaa eniten vasemmalla ja 10 tarkoittaa eniten oikealla. Mihin kohtaan sijoittaisit itsesi tällä asteikolla?” ja “Politiikassa puhutaan liberaaleista ja konservatiivisista arvoista. Käytämme asteikkoa, jossa 0 tarkoittaa eniten arvoliberaalia ja 10 eniten arvokonservatiivia. Mihin kohtaan sijoittaisit itsesi tällä asteikolla?” Molemmissa kysymyksissä vaihtoehtoina oli asemoida itsensä 0-10 asteikolla tai valita vastausvaihtoehto “En halua vastata” ja “En osaa vastata”. Kaksi viimeistä vaihtoa koodattiin pois analyysin helpottamiseksi.

Itsesijoittelumuuttujan käyttöön liittyy haasteita. Ihmiset tulkitsevat esimerkiksi vasemmisto-oikeisto jakoa hyvin eri tavoin liittävätkin siihen erilaisia mielikuvia. Siksi esimerkiksi eri maiden vertailu keskenään on haastavaa kulttuuristen erojen vuoksi (Langsæther & Knutsen 2024, 44), mutta myös Suomessa mielikuvat voivat erota sukupolvittain voimakkaasti. (Westinne ym. 2016, 293). Tämä on hyvä tiedostaa muuttujaa käytettäessä. Tässä tutkielmassa käytetään vain liberaali-konservatiivi-asteikkoa.

Arvokysymyksiksi valikoitui kysymyksiä, jotka voisivat erottaa vastaajia liberaali-konservatiivi-asteikolla. Kysymykset ovat seuraavat:

”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Monikulttuurinen Suomi, jossa suhtaudutaan suvaitsevaisesti muista maista tuleviin ihmisiin.”

”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa vahvistetaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia.”

”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa on enemmän lakia ja järjestystä.”

”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa panostetaan huomattavasti nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen torjuntaan.”

Arvoja mittaavien muuttujien merkittävimpiä huomioita ovat puuttuvat vastausmäärät verrattuna muihin kyselylomakkeen kysymyksiin. Arvoista kysyttiin lomakkeen loppupuolella, joka voi selittää vastauskatoa. Vastausmäärät ovat kuitenkin riittäviä. Kysymykset ilmastotoimiin, monikulttuurisuuteen ja vähemmistöjen oikeuksiin viittaavat aineiston olevan kallellaan liberaalimpaan suuntaan. Keskihajonta kuitenkin kertoo kaikkien kysymysten jakavan vastaajia. Eniten hajontaa löytyy seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvästä arvokysymyksestä ja tämän jälkeen ilmastotoimiin liittyvästä kysymyksestä. Arvomuuttujien käyttö on perusteltua, jotta voidaan arvioida vastaajien itseasettelu asteikon tulkinnan johdonmukaisuutta sekä huomioida Langsæther & Knutsen (2024, 443) artikkelin tavoin asiakysymysten merkitys yleisesti. Heidän artikkelissaan testattiin, onko naisilla viidellä eri dimensiolla progressiivisempia arvoja kuin miehillä. Lisäksi Inglehart & Norris (2003, 161) huomasivat arvomuuttujien pienentävän sukupuolikuilua. Heidän tutkimuksessansa arvomuuttujina oli suhtautuminen valtion rooliin, sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja postmaterialismiin. (Inglehart & Norris, 2003, 96).

Tarkastellaan vielä aineistoa Taulukossa 1.

Taulukko 1. Aineiston kuvailutaulukko.

Muuttuja	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Min	Max	Puuttuva (NA)*	N
vasemmisto-oikeisto itseasettelu	5,836	6	2,580	0	10	495	4508
liberaali-konservatiivi itseasettelu	4,902	5	2,55	0	10	860	4143
sukupuoli				0	1	74	4929
koulutustaso	6,814	7	2,868	1	12	98	4905
ikä	54,48	59	17,673	18	84	87	4916
tulotaso	67634	55000	65480,3	1	500000	1292	3628
asuinpaikka	2,959	3	1,338	1	5	81	4922
arvomuuttuja monikulttuurisuus	6,724	7	2,573	0	10	1703	3300
arvomuuttuja vähemmistöt	5,87	6	3,033	0	10	1699	3304

arvomuuttuja laki	5,253	5	2,479	0	10	1699	3304
arvomuuttuja ilmastotoimet	5,718	6	2,958	0	10	1700	3303

* Monimuuttujalineaariregressiosta puuttuvien arvojen määrä muuttujittain

Itseasettelu liberaali-konservatiivi-asteikkona toimi 0-10. Asteikossa luku 0 tarkoittaa mahdollisimman liberaalia ja luku 10 mahdollisimman konservatiivista. Vastaajien keskiarvo oli 4.9 ja mediaani 5. Keskihajonta 2.55 kuitenkin antaa ymmärtää, että vastauksissa oli hajontaa keskiarvon ympärillä. Vertailun vuoksi otin taulukkoon myös jakautumisen vasemmisto-oikeisto itseasetteluasteikolla, joka on samansuuntainen. Keskiarvo on oikealle kallellaan, mutta vaihtelua on runsaasti. Tämän pohjalta voi todeta, ettei aineistossa ole sellaisia ongelmia, jotka estäisivät analyysin tekoa.

Arvokysymykset liittyen ilmastotoimiin, monikulttuurisuuteen, vähemmistöjen oikeuksiin ja kuriin ja järjestykseen viittaavat aineiston olevan kallellaan arvoliberaalimpaan suuntaan. Keskihajonta kuitenkin kertoo kaikkien kysymysten jakavan vastaajia, joten on syy tarkastella niitä tarkemmin. Eniten hajontaa löytyy seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvästä arvokysymyksestä ja tämän jälkeen ilmastotoimiin liittyvästä kysymyksestä. Muuttujia voi siis hyödyntää tarkastelussa, jotta hajonta saadaan visualisoitua esiin.

Sosiodemografiset muuttujat puhuvat aineiston käytettävyyden puolesta. Ikä vaihtelee 18–84-vuoden välillä asettuen keskiarvoon 54,5 vuotta. Vaikka vastaukset vaihtelevat voimakkaasti, on aineiston vastaajissa merkittävästi enemmän yli 50-vuotiaita kuin alle. Ikäluokkien N on kuvailtu taulukossa 2. Koulutusmuuttuja kertoo, että vastaajat ovat melko koulututtuneita. Tulotaso muuttuja on esitelty myös taulukossa, mutta sitä ei regressiossa hyödynnetä. Asuinpaikkamuuttuja kertoo, että vastaajat asuvat keskimäärin esikaupunkialueilla tai kaupunkilähiöissä. Miehiä ja naisia vastaajissa on melko tasaisesti, vain muutaman sadan erolla. Tämän tarkastelun pohjalta on hyvä jatkaa aineiston hyödyntämistä.

Tutkimusmenetelmät valittiin hypoteesien mukaan. Koska selitettävä muuttuja on jatkuva, tuli menetelmäksi valita monimuuttujalineaariregressio. Menetelmä mittaa miten eri muuttujat vaikuttavat yhteen jatkuvaan muuttujaan samassa mallissa. (Holbrook, 2025, 342.)

Aineiston analyysi aloitettiin tarkastelemalla muuttujia, esimerkiksi niiden keskiarvoa, keskihajontaa ja mediaania, jotta voitiin tarkastella niiden jakaumaa ja käytettävyyttä muihin analyyseihin. Ristiintaulukoinnilla arvioitiin eri ikäryhmien kokoa sukupuolittain, jotta voitiin

jatkaa T-testeihin ja regressioihin. Welch'n T-testit suoritettiin sukupuolittain kaiken ikäisille vastaajille ja ikäryhmittäin eri sukupuolille. Testi valittiin, sillä se ei oletta molempien ryhmien yhtenäistä jakaumaa. Sen avulla päästiin vastaamaan ensimmäiseen ja toiseen hypoteesiin, jossa oletetaan nuorilla miehillä ja naisilla olevan suurempi ero sukupuolittain kuin vanhemmilla vastaajilla.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin monimuuttujalineaariregressioanalyysia, jolla tarkasteltiin riippumatonta muuttujaa useammalla eri riippuvalla muuttujalla. Tämän jälkeen tarkasteltiin vielä erikseen iän ja sukupuolen interaktiota osana samaa regressiota. Menetelmäksi valikoitui regressioanalyysi, sillä sitä käytetään muuttujien välisten riippuvuussuhteiden mallintamiseen. Sen avulla voidaan kuvata yhden riippuvan muuttujan ja muiden riippumattomien muuttujien välistä tilastollista yhteyttä. Yksinkertaisimmillaan tämä malli on lineaarinen, eli muodostuu suoraviivaisesta regressiosuorasta, jolla pyritään selittämään riippuvan muuttujan vaihtelua. (Kaakinen & Ellonen 2003).

Tässä tapauksessa monimuuttujalineaaristaregressioanalyysiä käytettiin itseasettelu liberaali-konservatiivi-asteikon selittämiseen sosiodemografisilla taustamuuttujilla ja arvoväittämiä kuvaavilla muuttujilla. Siten saatiin vastaus, miten vastaajien taustamuuttujat ja arvoasenteet vaikuttavat itsenäisesti heidän asettumiseensa liberaali-konservatiivi-akselilla. Iän ja sukupuolen interaktiolla pyrin saamaan vastauksen mahdolliseen sukupuolikuilun vaihteluun ikäluokittain. Tällä pyrin testaamaan, onko sukupuolen vaikutus liberaali-konservatiivi-asteikolla riippuvainen iästä.

Monimuuttujaregressiossa listwise-poistomenetelmä vähentää regressiossa automaattisesti vastaajat, jotka eivät ole vastanneet kaikkiin regressiossa käytettyihin muuttujiin. Todellinen otos regressiossa koostui 2101 vastaajasta. Eniten vastauksia vähentyi arvomuuttujista ja tulotasoon liittyvästä muuttujasta. Tämän tutkielman tärkeimmät muuttujat ovat ikä ja sukupuoli. Otos on kuitenkin riittävä analyysiin tekoon, sillä vähennys osuu spesifeihin muuttujiin. (Holbrook 2025, 388). Tulotasoon liittyvät kysymykset ovat herkkiä, mikä selittänee vastauskatoa. Suhtautumista ilmastotoimiin, monikulttuurisuuteen, lakiin ja järjestykseen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin taas kysyttiin aivan kyselylomakkeen lopussa, jolloin vastaajavähyys selittynee vastausväsymyksellä. On kuitenkin huomioitava, ettei tällä menetelmällä voi tehdä voimakkaita yleistyksiä koko aineistosta, jos regressiossa käytettävissä oleva otos on pieni. Tämän vuoksi päätin tässä vaiheessa jättää tulomuuttujan pois regressiosta, jotta otos laajenisi. Näin otokseen saatiin 2654 havaintoa.

Tulosten luotettavuuden varmistamiseksi eri malleja testattiin jatkuvalla sekä ikäryhmiin jaotellulla ikämuuttujalla. Päädyin kuitenkin käyttämään interaktiomuuttujassa jatkuva ikämuuttujaa. Lisäksi Korjattu R2 antoi viittauksen selitysmallien kattavuudesta. (Holbrook 2025, 354–355).

Lopuksi halusin selvittää, miten nuoret eroavat eri arvomuuttujilla. Kuvaajat havainnollistavat vastauksien keskiarvoeroja ja pyrkivät vastaamaan kolmanteen hypoteesiin.

4. Analyysi

Tässä luvussa keskitytään aineiston analysointiin. Etenen hypoteesien mukaisessa järjestyksessä. Tarkastelen ensin ikäryhmittäin aineistoa, jotta saan mahdolliset erot sukupuolten ja sukupolvien välillä esiin itseasettelu liberaali-konservatiivi-asteikolla. Tämä antaa alustavasti osviittaa ensimmäiseen ja toiseen hypoteesiin.

Tämän jälkeen testaan monimuuttujalineaariregressiolla tarkemmin, miten arvo- ja sosiodemografiset taustamuuttujat selittävät asettumista liberaali-konservatiivi-asteikolla. Testaan erikseen iän ja sukupuolen interaktiomuuttujan vaikutuksen samaan regressioon. Tämä varmistaa ensimmäisen ja toisen hypoteesin, mutta myös kertoo mikä merkitys arvomuuttujilla on, eli vastaa myös kolmanteen hypoteesiin. Lopuksi havainnollistan tarkemmin nuorten naisten ja miesten mahdollisia eroja kuvaajilla. Tarkoitukseni on näyttää miten eri sukupuolet sijoittuvat arvomuuttujilla. Tämä vastaa myös kolmanteen hypoteesiin visuaalisesti.

Tarkastellaan ensin aineiston eri ikäryhmiä. Tämän avulla voidaan arvioida alustavasti H1 paikkansa pitävyyttä.

Taulukko 2. Itsesijoittelu liberaali-konservatiivi-asteikolla 1-10 ikäryhmittäin ja sukupuolittain

Mittari	18–29	30–39	40–49	50–64	65–84
Keskiarvo (Miehet)	4,55	4,54	5,02	5,33	5,90
Keskiarvo (Naiset)	2,77	3,42	4,10	4,82	5,49
Keskiarvoero	1,78	1,12	0,92	0,51	0,41
Keskihajonta (Miehet)	2,66	2,74	2,51	2,27	2,30
Keskihajonta (Naiset)	2,38	2,34	2,41	2,28	2,32
Mediaani (Miehet)	4	5	5	5	6
Mediaani (Naiset)	2	3	4	5	6
p-arvo (<0.05)	0,001	0,000	0,00	0,00	0,00
t-arvo	7,65	4,74	4,32	3,51	3,49
N (Miehet)	236	274	291	586	893
N (Naiset)	359	306	320	624	971
N (Yhteensä)	595	580	611	1210	1864

Taulukko 2 esittelee Welch'n T-testin tulokset. Taulukon mukaan keskiarvoa arvioitaessa yleisesti voidaan todeta naisten asettavan itsensä liberaalimmiksi kuin miehet. Ero pienenee systemaattisesti iän mukaan, siten että molemmat sukupuolet asettavat itsensä konservatiivisemmaksi. Keskiarvo on jokaisen ikäryhmän kohdalla lähellä mediaania, joten vastaukset eivät ole tämän perusteella kovinkaan kaukana toisistaan.

Kaikista nuorin ikäryhmä erottuu muista omana ryhmänään, jonka keskiarvojen ero on pyöristettynä 1,8 astetta. Tässä on nähtävillä selkeä sukupuolikuilu. Kaikki ikäluokat arvioivat itsensä iän lisääntyessä konservatiivisemmaksi. Vanhimman ikäluokan ero keskiarvoissa on ainoastaan 0,4 astetta. Nuorilla naisilla on kuitenkin suurempi ero vanhempiin naisiin kuin nuorilla miehillä vanhempiin miehiin.

3.3 Monimuuttujaregressiot ja iän ja sukupuolen interaktio

Tarkastelen seuraavaksi monimuuttujalineaariregressiolla miten arvo- ja sosiodemografiset taustamuuttujat selittävät sijoittumista liberaali-konservatiivi-asteikkoon. Tämän jälkeen testaan erikseen iän ja sukupuolen interaktiomuuttujan vaikutuksen samaan regressioon.

Selitettävänä muuttujana toimi itseasettelu liberaali-konservatiivisella-asteikolla ja selittävinä sosiodemografisia- ja arvomuuttujia. Sosiodemografisina muuttujina toimivat ikä, sukupuoli, koulutustaso, asuinpaikan sijainti keskustasta ja arvomuuttujina suhtautuminen monikulttuurisuuteen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, kuriin ja järjestykseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Muuttujien käsittelystä kerrottiin tarkemmin alaluvussa 3.2.

Taulukko 3. Monimuuttujalineaariregressio liberaali-konservatiivi-asteikolle asettumisesta

Muuttuja	Estimaatti	t-arvo	p-arvo
Vakio	5,966 (0,246)	24,166	< 0,00***
Ikä	0,0239 (0,0022)	10,863	< 0,00***
Nainen	0,0731 (0,0768)	0,951	0,342
Koulutustaso	0,020 (0,0137)	1,483	0,138
Asuinpaikka	-0,0074 (0,0287)	1,483	0,138
Monikulttuurisuus	-0,0868 (0,018)	-4,575	< 0,000***
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt	-0,3128 (0,017)	-18,345	< 0,000***
Enemmän kuria ja järjestystä	0,146 (0,0154)	9,497	< 0,000***
Ilmastomuutoksen torjunnan lisäys	-0,1490 (0,0163)	-9,106	< 0,000***

Indikaatti $p < 0,05$; ** indikaatti $p < 0,01$. Keskiarvo suluissa. $N = 2654$

Ensimmäisen regression (taulukko 3) mukaan mitä vanhempi vastaaja, sitä konservatiivisemmäksi hän vastasi itseasettelu asteikkoon. Ikä muuttujana on tilastollisesti voimakkaasti merkitsevä. Kun muut muuttujat on vakioitu, sukupuoli tai koulutustaso eivät olleet tilastollisesti merkitseviä muuttujia. Mitä lähempänä suuremman kaupungin keskustaa vastaaja kertoi asuvansa, sitä liberaalimmaksi hän arvioi itsensä itseasetteluasteikolla. Tulos ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Kaikki arvomuuttujat olivat tilastollisesti merkitseviä. Mitä myönteisemmin vastaaja suhtautui monikulttuurisuuteen, sitä liberaalimmin hän sijoitti itsensä liberaali-konservatiivi-asteikolla. Sama toistui, kun vastaaja kannatti ilmastotoimia ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien tukeminen oli kaikista eniten sidoksissa liberaalisuuteen 0,31 asteella. Mitä enemmän vastaaja kannatti lakia ja järjestystä, sitä konservatiivisemmin hän vastasi itseasetteluasteikolla. Arvokysymykset mittaavat johdonmukaisesti ihmisten sijoittumista itseasettelussa.

Tarkastellaan seuraavaksi mitä tapahtuu, kun regressioon lisätään iän ja sukupuolen interaktiomuuttuja.

Taulukko 4. Monimuuttujaregressio liberaali-konservatiivi-asteikolle asettumisesta iän ja sukupuolen interaktiolla

Muuttuja	Estimaatti	t-arvo	p-arvo
Vakio	6,826 (0,424)	16,088	< 0,000***
Ikä	0,0079 (0,006)	1,171	0,241
Nainen	-0,5117 (0,246)	-2,073	0,0383*
Koulutustaso	0,0202 (0,013)	1,473	0,140
Asuinpaikka	-0,0065 (0,028)	-0,229	0,819
Monikulttuurisuus	-0,0865 (0,017)	-4,565	< 0,00***
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt	-0,3101 (0,017)	-18,168	< 0,00***
Enemmän kuria ja järjestystä	0,147 (0,015)	9,535	< 0,00***
Ilmastomuutoksen torjunnan lisäys	-0,148 (0,016)	-9,088	< 0,00***
Ikä × sukupuolen Interaktio	0,010 (0,004)	2,493	< 0,0127*

Indikaatti p<0,05; ** indikaatti p<0,01.* Keskiarvo suluissa N= 2654

Interaktiomuuttujan sisältävässä taulukossa (taulukko 4) kaikki arvomuuttujat osoittautuivat jälleen tilastollisesti merkitseviksi. Ne siis ennakoivat voimakkaasti vastaajan sijoittumista liberaali-konservatiivi-asteikolla. Sosiodemografisista sukupuoli on tilastollisesti merkitsevä. Aiempaan regressioon verrattuna ikämuuttuja ei ole enää merkitsevä. Toisaalta sukupuolen ja iän interaktiomuuttuja on heikosti tilastollisesti merkitsevä. Sukupuolen ja iän interaktiomuuttuja osoittaa, että tässä aineistossa nuoret ovat kauempana toisistaan arvoiltaan ja tämä kuilu kapenee iän myötä. Kyseessä on kuitenkin poikkileikkausaineisto, jonka kontekstissa tulos on huomioitava.

Arvokysymyksistä monikulttuurisuuden korkeampi kannatus, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tukeminen ja ilmastotoimien kannatus ovat regressiossa kaikki miinusmerkkisiä, eli viittaavat odotetusti vastaajan sijoittumista liberaaliksi. Laki ja järjestys -arvomuuttuja taas odotetusti viittaa konservatiivisempaan sijoittumiseen.

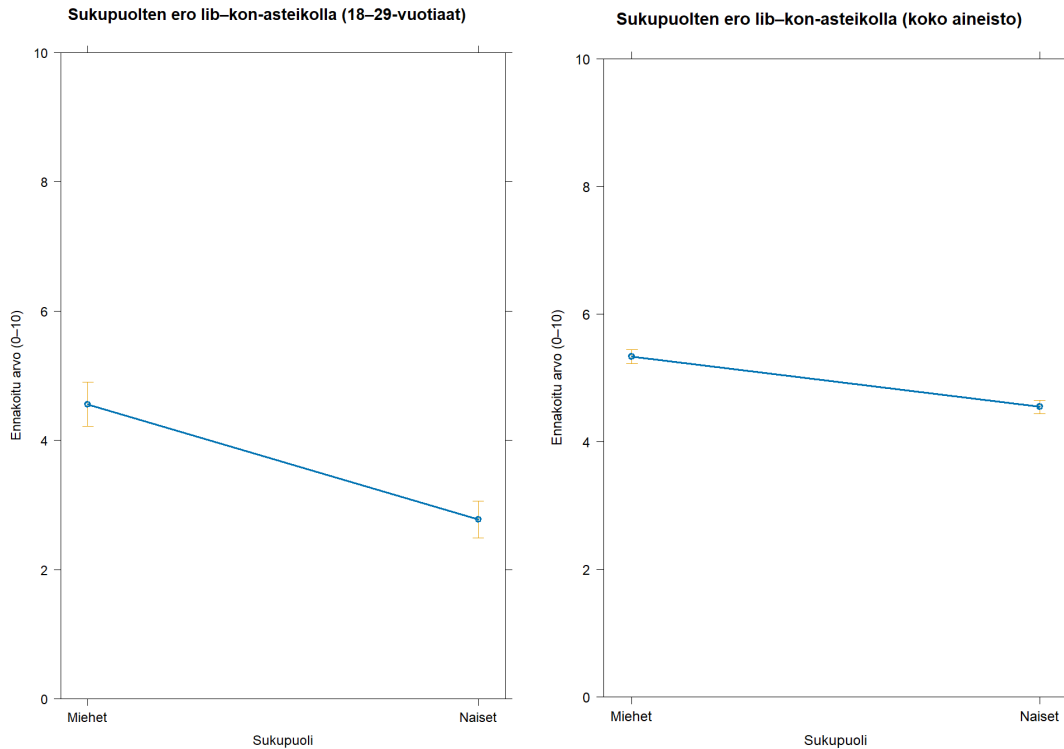
Molemmat regressioissa käytetään listwise-poistomenetelmää, joka rajaa käytettävissä olevaa dataa. Rajaus tapahtuu siten, että mukaan regressioon valitaan vain vastaajat, ovat vastanneet kaikkiin käytettävissä oleviin muuttujien kysymyksiin. Molemmissa regressioissa puuttuva määrä on 2349 ja analyysiin jää 2654 vastaajaa.

Taulukko 5. Interaktion havainnollistaminen

Regressiot	Korjattu R ² -luku	p-arvo	Residuaalin standaroitu keskivirhe	ikä-sukupuolen interaktion merkitys	N (korjauksen jälkeen)
Regressio	0,4155	0,00	1,9	–	2654
Regressio iän ja sukupuolen interaktiolla	0,4167	0,00	1,898	p = 0,001	2654

Taulukko 5 havainnollistaa vielä erikseen iän ja sukupuolen interaktiomuuttujan vaikutusta. R² -luku nousee hyvin vähän, joten interaktiomuuttujan avulla regression selitysvoima lisääntyy hyvin vähän. P-arvo on tilastollisesti merkitsevä. Arvomuuuttajat selittävät siis enemmän vastaajien sijoittumista liberaali-konservatiivi-asteikolla kuin ikä tai iän ja sukupuolen interaktiomuuttuja.

Yritin hahmottaa vielä ikäluokkien eroja vertaamalla nuorinta ikäluokkaa muihin. Kuvaajassa 1 x-akselilla ovat sukupuolet ja y-akselilla hajaantuminen liberaali-konservatiivi-asteikolla (0–10). Vasemmalla on 18–29-vuotiaat vastaajat ja oikealla koko aineisto. Kuvaajat osoittavat, että vastaajien itsesijoittelu liberaali-konservatiiviakselilla eroaa iän mukaan.

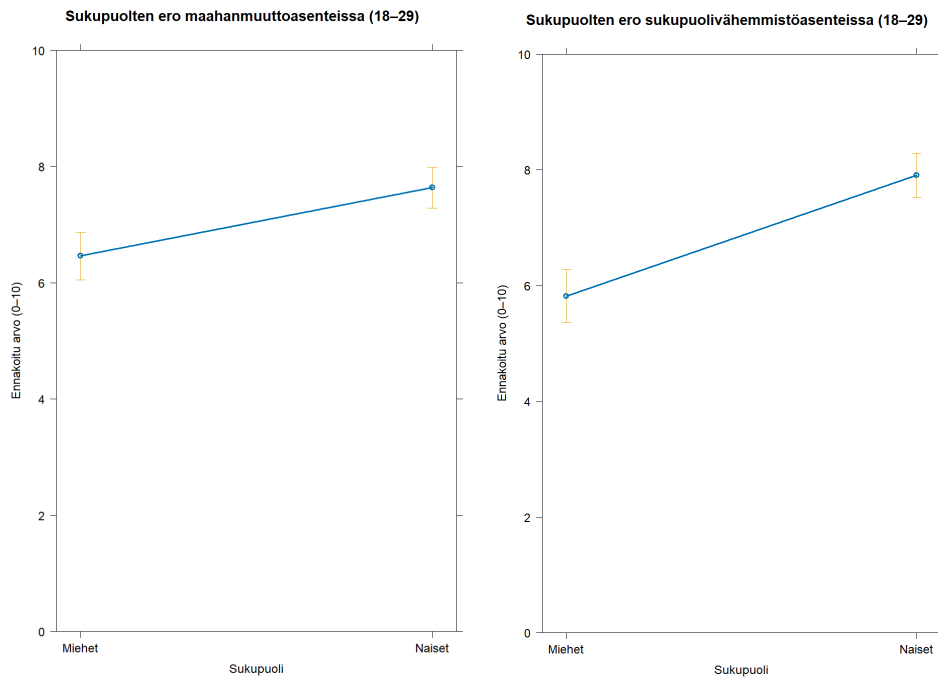

Kuva 1. Itsesijoittelu liberaali-konservatiivi-asteikko nuorten ikäluokka ja koko aineisto

Sekä miehistä että naisista nuorimmat vastaajat arvioivat itsensä liberaalimmiksi kuin vanhemmat. Nuoret naiset arvioivat itsensä selkeästi liberaalimmaksi kuin nuoret miehet, mutta taas ikääntyneet naiset arvioivat itsensä vain hieman miehiä liberaalimmaksi. Nuorten vastaajien kohdalla on suurempaa vaihtelua kuin koko aineistossa.

3.4 Nuorten naisten ja miesten erot arvoväittämien suhteen

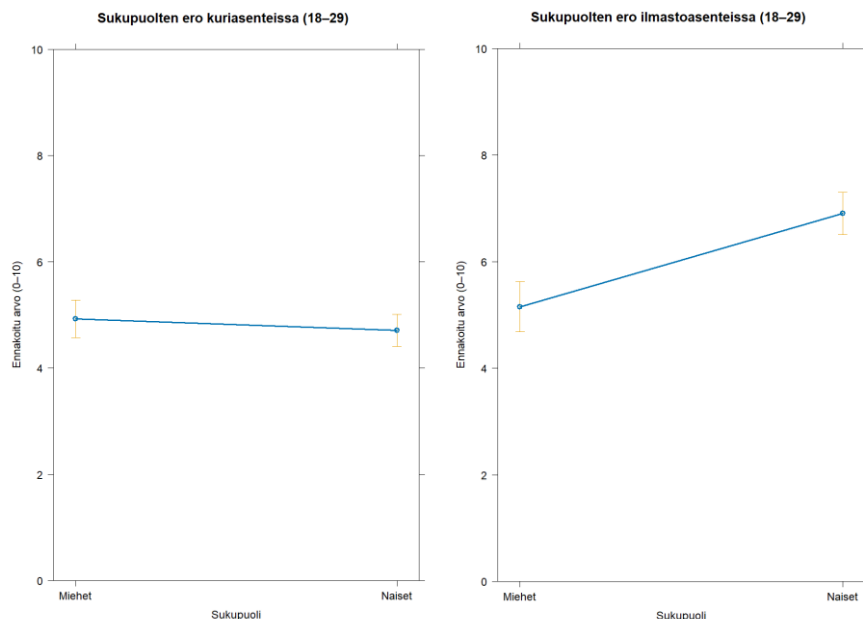
Arvioidaan seuraavaksi miten eri arvomuuttujat ennakoivat itsesijoittumista liberaali-konservatiivi-asteikolla. Samalla selviää, erottavatko jotkin asiakysymykset sukupuolittain vastaajia. Kuvaajat on luotu R-ohjelman avulla, käyttäen effect-koodia. H3 mukaan nuoret eroavat toisistaan arvomuuttujilla. Havainnollistaakseni nuorten eroja keskenään, nuoret tuli rajat omaksi ryhmäkseen ikäryhmäkseen 18-29-vuotiaisiin. Kuvat havainnollistavat regressiomallia hyödyntäen, miten ikäryhmien keskiarvot asettuvat suhteessa arvomuuttujaan. Kaikissa kuvaajissa sukupuoli on x-akselilla ja y-akselilla arvomuuttuja (0-10).

Kuva 2. Monikulttuurisuuden kannatus. Kuva 3. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kannatus

Monikulttuurisuutta koskeva kysymys muotoiltiin aineistossa seuraavasti: ”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Monikulttuurinen Suomi, jossa suhtaudutaan suvaitsevaisesti muista maista tuleviin ihmisiin.” Kuvan 2 mukaan naiset suhtautuvat myönteisemmin monikulttuurisuuteen kuin saman ikäiset miehet.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kuvaava jana (kuva 3) on kuvaajista jyrkin ja kuvaa selkeästi vastaajien asemoitumista. Nuorten naisten keskiarvo oli selkeästi miehiä myönteisempi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien kannattaja. Aineistossa asiaa kysyttiin seuraavasti: ”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa vahvistetaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia.”

Kuva 4. Enemmän lakia ja järjestystä. Kuva 5. Ilmastotoimien kannatus.

Kuvaajan 4 mukaan, naiset olivat vain hiukan miehiä konservatiivisempia, kun kysyttiin ”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa on enemmän lakia ja järjestystä.” Tässä arvokysymyksessä oli kaikkien arvomuuttujien pienin ero, ja yllättäen eri suuntaan miten aiemmissa arvokysymyksissä.

Ilmastonmuutosta koskeva kysymys oli aineistoissa muotoiltu seuraavasti: ”Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia koskien Suomen tulevaisuuden suuntaa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista? Suomi, jossa panostetaan huomattavasti nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen torjuntaan.” Kuvaajan 5 mukaan, naiset kannattivat selkeästi ilmastonmuutoksen torjuntaan panostamista suhteessa miehiin. Ero ei jää kovin kauaksi suurimmasta, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvästä arvoerosta.

Tulokset tukevat hypoteesia H1 ja H2, jonka mukaan nuoret ovat Suomessa sukupuolen mukaan jakaantuneempia kuin vanhemmat ikäryhmät.

Hypoteesi 3 piti osin paikkaansa. Nuoret naiset kannattivat nuoria miehiä enemmän ilmastotoimia, monikulttuurisuutta ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Ehkä hieman ristiriitaisesti, naiset kannattivat myös tiukempaa lakia ja järjestystä kuin miehet. Arvokysymykset itsessään eivät osoittaneet suurta vaihtelua sukupuolittain, suunnilleen saman verran kuin ikäryhmiä verrattessa toisiinsa. Sen mukaan nuoret miehet ja nuoret miehet erosivat toisistaan keskiarvoltaan liberaali-konservatiivi-asteikolla pyöristettynä 1,8 astetta. Nuorten

välillä on havaittavissa sukupuolikuilu useimmissa arvokysymyksissä ja itseasetteluasteikossa, mutta yhtenäistä ja yleistä sukupuolikuilua ei voi tämän perusteella todeta.

4 Johtopäätökset

Tarkastelen johtopäätöksissä tärkeimpiä huomioita tutkimuskirjallisuudesta ja käyn läpi oman analyysini tuloksia. Tämän jälkeen pohdin mahdollisia muita tutkimusteemoja aiheen ympäriltä yleisesti ja erikseen Suomen kohdalta.

Tässä tutkielmassa tutkittiin, onko suomalaisilla 18–29-vuotiailla nuorilla miehillä ja naisilla eroavaisuuksia arvoissa ja eroavatko he omana ryhmänään muista ikäluokista. Asiaa tarkasteltiin miten arvomuuttujat ja sosiodemografiset muuttujat ennakoivat yksilöiden asettumista itseasettelulla liberaali-konservatiivi-asteikolle.

Tutkielman innoittajana toimi toimittaja John Burn-Murdoch ja hänen esiin nostamansa ilmiö Financial Timesin artikkelissa vuoden 2024 alussa. Artikkelista nousi valtava keskustelu muissa medioissa ja tutkimuskirjallisuudessa. Mediakeskustelu pyöri nopeasti kehää, missä ongelmaan pyrittiin etsimään jo nopeasti ratkaisuja ennen kuin ilmiötä oli edes tarkasteltu vertaisarvioidussa tutkimuksessa.

Tutkimuskirjallisuus tiivistyi moderni sukupuoli-ikä -käsitteen ympärille. Tutkielmassa käsiteltiin termin ympärillä olevia tutkimuksia, joissa ilmiötä oli pyritty havainnoimaan eri aineistoissa eri aikoina. Vaihtoehtoisesti teemaa oli sivuttu sukupolvien eroja, uusien poliittisten asiakysymysten synnyttämien jakolinjojen ja polarisaatioon liittyvässä tutkimuksessa. Lisäksi asiaa oli pohdittu myös kansalaiseksi kasvamisen kautta, tarkemmin poliittisen sosialisoinnin avulla.

Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa löydettiin eri suuruisia sukupuoli-ikä-erokertoja, mutta mitään yksiselitteistä ja johdonmukaista tekijää ei löytenyt. Tulokset vaihtelivat aineistojen laajuuden, selitettävän muuttujan ja metodin mukaan. Muutamia samoja selittäviä tekijöitä sukupuoli-ikä-erokertoille vasemmisto-oikeisto-akselilla sijoittumiseen liittyvissä tutkimuksissa olivat esimerkiksi naisten suurempi osuus korkeakouluissa ja työmarkkinoilla (Giger 2009, 486; Campbell & Cowper-Coles 2025, 1–11; Schäfer & Steiner 2023, 20–22), naisten työpaikan sijaitseminen julkisella sektorilla (Bergh 2007, 251) ja tulojen eroilla (Bergh 2007, 251).

Tuoreimmat 2020-luvun aineistoon pohjaavat tutkimukset osoittivat nuorten sukupolven kohdalla syventynyttä eroa sukupuolittain. (esim. Off ym. 2025; Abou Chadi 2025; Isotalo ym. 2024, Milosav ym. 2026 & Kiilakoski 2023.)

Tässä tutkielmassa hypoteeseina toimi sukupuolten ja sukupolvien väliset erot sekä nuorten erot arvomuuttujissa. Taulukko 2 esitteli vastaajien jakautumista liberaali-konservatiivi-asteikolle sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Analyysin merkittävin tulos oli 18–29-vuotiaiden nuorten miesten ja naisten voimakas jakautuminen liberaali-konservatiivi-asteikolla keskiarvoittain, jopa 1,8 asteen erolla. Keskiarvoittain voi siis todeta, että tämän ikäryhmän osalta on tässä aineistossa nähtävissä sukupuolikuilu. Ensimmäinen hypoteesi, eli suomalaiset nuoret eroavat toisistaan sukupuolittain tilastollisesti merkitsevästi, kun heitä verrataan heitä liberaali-konservatiivi-asteikolla pitää paikkaansa.

Toinen hypoteesi ennakoi, että nuoret ovat sukupuolen perusteella jakaantuneempia kuin vanhemmat ikäryhmät. Samassa taulukossa (2) muiden ikäryhmien kohdalla sukupuolten välinen erotus oli pienempi ja se pieneni aina ikäryhmittäin nuoresta vanhempaan. Interaktiomuuttuja osoittautui tilastollisesti merkitseväksi ($p=0,0127$), joten iällä on rooli sukupuolten välisessä erossa. Interaktiomuuttujalla selvitettiin iän ja sukupuolen yhteisvaikutusta itseasettelu liberaali-konservatiivi-asteikkoon. Interaktiomuuttuja paljastaa, että sukupuolikuilu pienenee iän myötä. Interaktiomuuttujaa käytetään, kun halutaan selvittää muuttujien yhteisvaikutusta, joita ei voi selittää pelkästään iällä ja sukupuolella erikseen, eli kun halutaan mitata tekijöiden yhteisvaikutusta eikä vain niiden summaa.

Kolmas hypoteesi oli “Suomalaiset nuoret eroavat toisistaan sukupuolittain tilastollisesti merkitsevästi, kun heitä verrataan heitä arvomuuttujilla”. Arvomuuttujilla on tilastollisesti hyvin merkitsevä yhteys itseasetteluun perustuvaan liberaali-konservatiivi-asteikkoon. Kun nuoria verrattiin sukupuolittain arvokysymyksissä, asettuivat naiset kolmessa kysymyksessä neljästä miehiä liberaalimmaksi. Suurin ero oli suhtautumisessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistön oikeuksiin. Nuorten otanta oli kuitenkin pieni, joten tässä tapauksessa hypoteesille on vaikea löytää vahvistusta.

Tässä tutkielmassa käsiteltiin yhtä poikkileikkausaineistoa, joka ei riitä arvioimaan sukupolvittaisia muutoksia. Tähän tarvittaisiin pitkittäisaineistoa, jota Isotalo ym. (2024) esimerkiksi käyttivät yhdistäessään useamman vuoden eduskuntavaalitutkimus aineistot. Tämän aineiston pohjalta voi kuitenkin tehdä rajattuja johtopäätöksiä.

Tulevaisuudessa aiheen ympäriltä löytyy runsaasti tutkittavaa. Ainakin nuoren sukupolven mahdollisesti kasvavaa sukupuolikuilua tulee seurata tarkasti. Modernia sukupuolikuilua tutkittaessa tulisi tarkentaa onko puhe ikäryhmästä tai ikäkohorttiin liittyvästä ilmiöstä. Onko kyse ilmiöstä, joka näkyy nuorten ikäryhmän kohdalla, mutta samojen nuorten kohdalla

mahdollisesti lievenee iän myötä? Eli kyse on enemmänkin elämänvaiheeseen liittyvästä ilmiöstä. Tässä tapauksessa tarvittaisiin seurantatutkimusta, mutta tässä tutkielmassa ei tullut vastaan tutkimusartikkeleita, jossa olisi tällaista aineistoa hyödynnetty. Toisaalta tulisi tutkia, onko kyse ilmiöstä, joka liittyy tähän nimenomaiseen sukupolveen? Argumenttina voisi olla, että nykynuoret ovat kasvaneet täysin erilaisessa ympäristössä, joka vaikuttaa heidän arvoihinsa pysyvästi. Siten, että erot sukupolvien kohdalla ovat näkyvissä myöhemmin tarkasteltuna. Tämä tutkielma ei anna eikä hae tähän vastausta, mutta olisi hyvä huomioida asiaa tutkittaessa tulevaisuudessa.

Lisäksi tulisi seurata, millä eri asteikolla arvot mahdollisesti eroavat, vasemmisto-oikeisto-akselilla, liberaali-konservatiivi-asteikolla vai jollain muulla. Vai onko kyse enemmän eroista eri arvomuuttujilla. Näiden kohdalla tulisi myös erikseen tarkistaa, ovatko vastaajat ymmärtäneet esimerkiksi käsitteen ”liberaali” yhteneväisesti.

Tulevan tutkimuksen kannalta olisi kiintoisaa, mikäli sosiaalisen median sekä arvojen vaikutusta voisi mitata äänestyspäätöksiä osalta. Erityisen kiintoisaa olisi nähdä, miten arvot heijastuvat äänestyspäätöksiin, ja onko siinä vaihtelua eri vaalijärjestelmissä.

Suomen kohdalla tarvittaisiin enemmän tietoa, miten sijoittuminen työmarkkinoilla, asuinpaikka ja miten vastaaja kokee kysytyjen arvojen vaikuttavan hänen äänestyspäätökseensä suurentaa tai kaventaa sukupuolikuilua.

Campbell & Cowlen (2025), Abou-Chadi (2024) ja Milosav ym. (2026) artikkelien aineistossa oli mukana osa niin kutsutusta zenniaalien sukupolvesta, jotka ovat syntyneet vuosina 1997–2012. Heidän artikkeleissaan oli viitteitä sukupuolikuilun syventymisestä erityisesti nuorten kohdalla. On kiinnostava nähdä miten yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat tähän sukupolveen, johon vaikuttaa sosiaalinen media ja sen algoritmit aiemmin kuvatussa poliittisen sosialisoinnin iässä. Esimerkiksi miten eri sosiaalisen medioiden alustojen käyttö ja käyttömäärät vaikuttavat mahdollisen kuilun jyrkkyyteen.

Nennstielin ja Hudden (2025) tutkimuksen Pohjoismaat, joissa on korkein kannatus sukupuolten väliselle tasa-arvolle, oli kohtuullinen moderni sukupuolikuilu, siten että naiset olivat miehiä vasemmalla. Olisi kiinnostavaa toistaa sama tutkimus vertailla kaikkia Pohjoismaita. Nennstielin ja Hudden tutkimuksen aineistossa oli Pohjoismaista vain Suomi, Ruotsi ja Tanska.

Lisäksi EU-maiden vertailu keskenään tuoreemmalla aineistolla olisi kiinnostavaa EU:n yhtenäisen arvopohjan vuoksi. Lisäksi yhteiset vaalit, europarlamenttivaalit, mahdollistaisivat arvioinnin siirtyvätkö arvot ääniksi. Tai mahdollisesti päätökseen olla kokonaan äänestämättä. Tähän vastasi osin Milosav ym. (2026) artikkeli ja on tärkeää, että samat testit testataan uudelleen seuraavien europarlamenttivaalien yhteydessä.

Suomen kohdalla lisätutkimusaiheet voisivat liittyä asuinpaikkaan tai työmarkkina-asemaan. Nuorisobarometrissa asuinpaikka oli noussut esiin tilastollisesti merkitsevästä muuttujana, tässä aineistoissa taas ei. Löydös on kiinnostava, sillä tulokset kuitenkin viittaavat siihen suuntaan, että mitä liberaalimpi vastaaja, sitä todennäköisemmin asuu suuremmassa asutuskeskuksessa tai sen lähellä. Suomalaisella aineistolla olisi kiinnostava tietää, onko asuinpaikka tilastollisesti merkitsevä selittävä muuttuja arvokysymyksissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan Suomessa on hyvin eriytyneet työmarkkinat kunta-alalla, valtiolla ja yksityisellä sektorilla. (Laine 2024, 161–168). Berghin (2007, 251) tutkimuksessa huomattiin, että erityisesti julkisella sektorilla työskentelevät naiset vastasivat itsesijoittelussa olevansa vasemmistolaisempia. Tätä olisi kiinnostavaa testata myös Suomen kohdalla.

Tähän tutkielmaan valittu menetelmä tuo myös oman rajoituksensa, sillä se kertoo vain muuttujien välisistä yhteyksistä, ei sitä, millaisia syy-seuraussuhteella ilmiöllä tai muuttujilla on. Lisäksi pitkittäisseurannalla voidaan havainnoida yhteyksien suuntaa tarkemmin, tässä tapauksessa ilmiö on tuore, joten pitkittäisaineistoja ei ole olemassa. Havainnot perustuvat saatavilla olevaan, mahdollisimman tuoreeseen aineistoon.

Ilmiö on tunnistettu jo 2000-luvun alussa ja vasta nyt meillä alkaa olla tarpeeksi aineistoa 2020-luvun ilmiön tutkimiseen. Ilmiön tutkimiseen tarvitaan edelleen kehittyntä, laajoihin aineistoihin perustuvaa kvantitatiivista tutkimusta. Tässä tutkielmassa tarkasteltiin ilmiön olemassaoloa ja sen mahdollisia selittäviä tekijöitä Suomessa, mutta sen taustasyihin ei paneuduttu. Sen tutkiminen vaatisi myös laadullista tutkimusta.

Edellinen eri teorioita kokoava teos oli Ronald Inglehartin ja Pippa Norrisin kulttuurista vastaiskua koskeva teoria. Tämän jälkeen on tehty erityisesti kvantitatiivisia, monia Euroopan maita kattavia tutkimuksia. Nämä tutkimukset ovat tarkentaneet sukupuolikuilua koskevaa teoriaa, mutta kokoavan teoksen tai meta-analyysin koostaminen voisi antaa vielä kattavamman kuvan ilmiöstä. Nyt ilmiö nousee esiin eri aineistoissa kvantitatiivisin metodein tehdyissä

tutkimuksissa, mutta kvalitatiivista tutkimusta on hyvin vähän. Kokonaiskuvan saamiseksi kvalitatiivista tutkimusta tarvitaan ymmärtämään ilmiötä, erityisesti, jos se näyttää syventyvän ja jatkuvan.

Lähteet

4.1 Aineisto- ja metodilähteet

- Holbrook, Thomas. M. 2025. An Introduction to Political and Social Data Analysis (with R). Online. SAGE Publications, Thousand Oaks, California. Viitattu 10.6.2025.
URL:<https://www.sagepub.com/books/an-introduction-to-political-and-social-data-analysis>
- Kaakinen, Mari ja Ellonen, Noora. Ei päiväystä. Regressioanalyysi. Online. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto, Tampere. Viitattu 10.6.2025.
URL:<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Turun kauppakorkeakoulun tekoälytyöryhmä. 2025. Ohjeet tekoälyn käytöstä Turun kauppakorkeakoulun opinnäytetöissä. Turku. Viitattu 30.3.2025. URL:
<https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/tse/studying/opintojensuunnittelu/tutkielmatjaopinnaytetyot/Documents/Teko%C3%A4lyn%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20opinn%C3%A4ytteiss%C3%A4%20TSE%20Ohjeet%202025.pdf#page=13.08>
- von Schoultz, Åsa ja Strandberg, Kim. 2024. Eduskuntavaalitutkimus 2023. Online. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto, Tampere. Versio 1.0. Viitattu 12.6.2024.
URL:<https://doi.org/10.60686/t-fsd3875>

4.2 Uutislähteet ja tilastot

- EIGE - European Institute of Gender Equality. 2025. Gender Equality Index 2025. Publications Office of the European Union. Luxembourg.
URL:<https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2025-sharper-data-changing-world>
- Financial Times. A new global gender divide is emerging. Financial Times 26.1.2024. Viitattu 20.11.2024. URL:<https://www.ft.com/content/29fd9b5c-2f35-41bf-9d4c-994db4e12998>
- Helsingin Sanomat. Miksi nuoret naiset kallistuvat vasemmalle, miehet oikealle? Yksi jakaja on huoli huomisesta. Helsingin Sanomat 7.4.2024. Viitattu 20.1.2024.
<https://www.hs.fi/tiede/art-2000010294523.html>
- Helsingin Sanomat. Nuorten naisten asenteet. Helsingin Sanomat. 29.12.2024 Viitattu. 20.1.2025. <https://www.hs.fi/feature/art-2000010856527.html>
- Helsingin yliopisto. Tasa-arvon paradoksia ei ole olemassa. Helsingin yliopisto. 15.8.2024. Viitattu. 20.11.2024. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/tasa-arvo/tasa-arvon-paradoksia-ei-ole-olemassa>
- Secretary-General's Report to the General Assembly. 1981. International Youth Year. General Assembly Resolutions. United Nations. A/36/215, 1981
- The Guardian. What's behind the global political divide between young men and women? The Guardian. 14.11.2024. Viitattu: 22.3.2025. <https://www.theguardian.com/us-news/2024/nov/14/us-election-donald-trump-voters-gender-race-data>
- The Guardian. Friday briefing: Why the politics of young men and women are drifting further and further apart. The Guardian 2.2.2024. Viitattu: 16.1.2025.

- <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/02/first-edition-gen-z-men-women-political>
- The New York Times. The gender split and the ‘Looming apocalypse of the Doveland world’. Matter of Opinion Podcast. 2.2.2024. Viitattu: 16.1.2025.
<https://www.nytimes.com/2024/02/02/opinion/gen-z-gender-political-ideology.html>.
- Tilastokeskus. 2026. Sukupuolten tasa-arvo. Viitattu 3.1.2026. URL:
<https://stat.fi/fi/tilastot/tietoa-teemoittain/sukupuolten-tasa-arvo>
- Time. The Global Gender Divide We Really Should Be Talking About. Time 6.4.2024. Viitattu: 16.1.2025. <https://time.com/6963752/great-global-gender-divide/>
- United Nations General Assembly. 2008. General Assembly resolutions. United Nations. A/RES/62/126, 2008
- Vox. Are men and women growing apart politically? Not so fast. Vox 13.3.2024. Viitattu: 16.1.2025. <https://www.vox.com/politics/2024/3/13/24098780/politics-gender-divide-generation-z-youth-men-women>
- Yleisradio. Nuorten miesten ja naisten arvomaailmojen välille repesi railo – Yle etsii alle 30-vuotiaita miehiä haastateltavaksi. Yle 28.5.2024. Viitattu 20.1.2025. <https://yle.fi/a/74-20091024>
- Yleisradio. Railo repesi nuorten naisten ja miesten arvomaailmojen välille – tutkija näkee taustalla huolestuttavan kehityksen. Yle. 7.2.2024. Viitattu. 20.11.2024.
<https://yle.fi/a/74-20073201>

4.3 Tutkimuskirjallisuus

- Abou-Chadi, Tarik. 2024. *A gendered far-right wave among young voters in Western Europe?* European Journal of Politics and Online. Viitattu 12.6.2025.
URL:<https://doi.org/10.1332/25151088Y2024D000000065>
- Baker, Ryan, Jolly, Seth ja Polk, Jonathan. 2021. Complexity in the European party space: exploring dimensionality with experts. *European Union Politics* 13(2). Sivut. 219–245. Online. Viitattu 12.6.2025. URL: <https://doi.org/10.1177/1465116512436995>
- Bartels, Lary M., & Simon Jackman 2014. *A Generational Model of Political Learning*. *Electoral Studies*. 33.s. 7–18. URL: <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2013.06.004>
- Berg, Päivi & Myllyniemi, Sami. 2013. *Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013*. Julkaisuja (Nuorisotutkimusseura), Nuorisosaian neuvottelukunnan julkaisuja, Nuorisotutkimusseura Nuorisotutkimusverkosto.
URL:http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/07/Nuoria_liikkeellä_Julkaisu_Nettiversio.pdf
- Bergh, Johannes. 2006. *Gender Attitudes and Modernization Processes*. *International Journal of Public Opinion Research*, 19(1). Sivut. 5–23. Online. Viitattu 12.6.2025.
URL:<https://doi.org/10.1093/ijpor/edl004>
- Bergh, Johannes. 2007. *Explaining the Gender Gap: A Cross-National Analysis of Gender Differences in Voting*. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 17(3). Sivut. 235–261. Online. Viitattu 12.6.2025.
URL:<https://doi.org/10.1080/17457280701617078>

- Campbell, Rosie ja Cowper-Coles, Minna. 2025. *From a gap to a gulf? Gen Z and the gender gap in political attitudes in post-industrial societies*. European Journal of Politics and Gender, online first. URL:<https://doi.org/10.1332/25151088Y2025D000000093>.
- Campbell, Rosie ja Shorrocks, Rosalind. 2021. *Finally rising with the tide? Gender and the vote in the 2019 British Elections*. Journal of Elections, Public Opinion and Parties, 31(4). Sivut. 488–507. Online. Viitattu 12.6.2025. URL:<https://doi.org/10.1080/17457289.2021.1968412>
- Chueri, Juliana ja Damerow, Anna. 2022. *Closing the gap: how descriptive and substantive representation affect women's vote for populist radical right parties*. West European Politics, 46(5). Sivut. 928–946. Online. Viitattu 12.6.2025. URL:<https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1080/01402382.2022.2113219>
- Dassonneville, Ruth., & McAllister, Ian. 2026. *Is there a 'Youthquake'? The Structure of Party Competition and Age Differences in Voting*. Comparative Political Studies. 59(1). s.193-225. Viitattu 4.12.2025. URL:<https://doi.org/10.1177/00104140251328004>
- de Geus, Roosmarjin. ja Ralph-Morrow, Elizabeth. 2021. *An every man, not for every woman: Nigel Farage and the radical right gender gap*. Journal of Elections, Public Opinion and Parties, 31(4). Sivut. 470–487. Online. Viitattu 12.6.2025. URL: <https://doi.org/10.1080/17457289.2021.1968410>
- Donovan, Todd. 2022. *Measuring and predicting the radical-right gender gap*. West European Politics, 46(1). Sivut. 255–264. Online. Viitattu 12.6.2025. URL: <https://doi.org/10.1080/01402382.2022.2034091>
- Gidengil, Elisabeth, Wass, Hanna ja Valaste, Maija. 2016. *Political Socialization and Voting: The Parent–Child Link in Turnout*. Political Research Quarterly, 69(2). Sivut. 373–383. Online. URL:<https://doi.org/10.1177/1065912916640900>
- Gidron, Noam ja Hall, Peter A. 2017. *The politics of social status: economic and cultural roots of the populist right*. British Journal of Sociology, 68. Sivut. S57–S84. Online. URL: <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12319>
- Giger, Nathalie. 2009. *Towards a modern gender gap in Europe? A comparative analysis of voting behavior in 12 countries*. The Social Science Journal, 46(3). Sivut. 474–492. Online. URL:<https://doi.org/10.1016/j.soscij.2009.03.002>
- Givens, Terri. 2017. *The Radical right gender gap*. Teoksessa The Populist Radical Right: A Reader. Toim. Mudde, Cas. Oxford: Routledge.
- Green, Jane. & Shorrocks, Rosalind. 2023 *The Gender Backlash in the Vote for Brexit*. Political Behavior. 45 s. 347–371. URL: <https://doi.org/10.1007/s11109-021-09704-y>
- Hansen, Michael. 2024. *Young people's support for the Finns Party: An incomplete story*. Poliitikasta. Viitattu. 17.2.2024. URL:<https://politiikasta.fi/en/young-peoples-support-for-the-finns-party-an-incomplete-story/>
- Harteveld, Eelco., Van Der Brug, Wouter., Dahlberg, Stefan ja Kokkonen, Andrej. 2015. *The gender gap in populist radical-right voting*. Patterns of Prejudice, 49(1–2). Sivut. 103–134. Online. URL:<https://doi.org/10.1080/0031322X.2015.1024399>

- Hooghe, Liesbet, Marks, Gary ja Kamphorst, Jonne. 2024. *Field of education and political behavior: Predicting GAL/TAN voting*. American Political Science Review. Sivut. 1–18. Online. URL:<https://doi.org/10.1017/S0003055424000583>
- Hooghe, Liesbet, Marks, Gary ja Wilson, Carole. 2002. *Does Left/right structure party positions on European integration?*. Comparative Political Studies, 35(8). Sivut. 965–989. Online. URL:<https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1177/001041402236310>
- Inglehart, Ronald. & Norris, Pippa. 2003. *Rising Tide. Gender equality and cultural change around the world*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Inglehart, Ronald. & Norris, Pippa. 2000. *The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective*. International Political Science Review, 21(4), Sivut. 441–463.
- Isotalo, Veikko, Sipinen, Josefina, & Westinen, Jussi. 2024. *Sukupuolikuilu arvoissa ja puoluevalinnassa 2000-luvulla. Teoksessa: Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella*. Oikeusministeriön Julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita. 2024:10 Sivut. 242–274.
- Isotalo, Veikko., Söderlund, Peter. & von Schoultz, Åsa. 2020. *Polarisoituuko Poliitiikka Suomessa? Puolueiden äänestäjäkuntien arvosiirtymät 2003–2019. Teoksessa: Poliitiikan ilmastonmuutos - Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Oikeusministeriön julkaisuja 2020:5. s.288-306
- Jocker, Thomas, van der Brug, Wouter ja Rekker, Roderik. 2024. *Generational (re)alignment: emerging issues and new voters in Western Europe*. West European Politics. Sivut. 1–31. URL:[doi:10.1080/01402382.2024.2344949](https://doi.org/10.1080/01402382.2024.2344949).
- Kiilakoski, Tomi. 2023. *Katsomusaiheita. Teoksessa: Nuorisobarometri 2023*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja. nro 76. URL:https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2024/09/nuorisobarometri-2023_uusin.pdf
- Laine, Pekka. 2024. *Työelämän muutokset, sukupuolten työmarkkina-asema ja samapalkkaisuus*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. 2024:26. Helsinki. Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto.
- Langsæther, Peter Egge ja Knutsen, Carl Henrik. 2024. *Are women more progressive than men? Attitudinal gender gaps in West European democracies*. International Political Science Review, 46(3). URL:<https://doi.org/10.1177/01925121241280069>
- Lodders, Vanessa ja Weldon, Steven. 2019. *Why Do Women Vote Radical Right? Benevolent Sexism, Representation and Inclusion in Four Countries*. Representation, 55(4). Sivut. 457–474. URL:<https://doi.org/10.1080/00344893.2019.1652202>
- Mannerström, Rasmus. Muotka, Joonas. Leikas, Sointu. & Lönnqvist, Jan-Erik. 2020. *Hyvin toimeentuleva, terve ja suvaitseminen – Suomalaisten nuorten poliittiset ideologiat asenneprofiileina tarkasteltuna*. Poliitiikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu, Vuosikerta. 62(1). Sivut 9–32. URL:<https://doi.org/10.37452/politiikka.83247>
- Milosav, Đorđe. Dickson, Zachary, Hobolt B. Saram Klüver Heike, Kuhn Theresa & Rodon Toni. 2026. *The youth gender gap in support for the far right*. Journal of European Public Policy. Vuosikerta 33:2. Sivut: 444–468. URL:[10.1080/13501763.2025.2481181](https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2481181)
- Mitteregger, Reto. 2024. *Socialized with “old cleavages” or “new dimensions”: An Age-Period-Cohort analysis on electoral support in Western European multiparty systems*

- (1949–2021). *Electoral Studies*. 87.
 URL:<https://doi.org/10.1016/j.electstud.2024.102744>.
- Mitteregger, Reto. 2025. *Overlooked de- and realignment? Cohort differences in consideration sets*. *West European Politics*. 48(4). Sivut. 883–919.
 URL:[doi:10.1080/01402382.2024.2412477](https://doi.org/10.1080/01402382.2024.2412477).
- Mudde, Cas. 2017. *Introduction: The Populist Radical Right Today* Teoksessa: *The Populist Radical Right: A Reader*. Toim. Mudde Cas. 1st edition. Oxford: Routledge.
- Nennstiel, Richard. & Hudde, Ansgar. 2025. *Is there a growing gender divide among young adults in regard to ideological left–right self-placement? Evidence from 32 European countries*. *European Sociological Review*, 41(6), Sivut. 862–883.
 URL:<https://doi.org/10.1093/esr/jcaf021>
- Nikula, Mikko. 2024. *GAL-TAN on arvomittari 2000-luvun politiikalle*. Tekijälehti. Viitattu 12.6.2025. URL:<https://tekijalehti.fi/2024/01/07/gal-tan-on-arvomittari-2000-luvun-politiikalle/>
- Norris, Pippa ja Inglehart, Ronald. 2019. *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. Cambridge: Cambridge University Press.
 URL:<https://doi.org/10.1017/9781108595841>
- O’Grady, Tom. 2022. *Is ideological polarisation by age group growing in Europe?* *European Journal of Political Research*, 62. Sivut. 1389–1402.
 URL:<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12575>
- Off, Gefjon, Alexander, Amy ja Charron, Nicholas. 2025. *Is there a gender youth gap in far-right voting and cultural attitudes*. *European Journal of Politics and Gender*. Julkaistu ennen printtiä. Viitattu 12.6.2025. URL:
<https://doi.org/10.1332/25151088Y2025D000000077>
- Off, Gefjon. 2022. *Gender equality salience, backlash and radical right voting in the gender-equal context of Sweden*. *West European Politics*, 46(3). Sivut. 451–476.
 URL:<https://doi.org/10.1080/01402382.2022.2084986>
- Off, Gefjon. Charron, Nicholas ja Alexander, Amy. 2022. *Who perceives women’s rights as threatening to men and boys? Explaining modern sexism among young men in Europe*. *Frontiers in Political Science*, 4:909811. URL:
<https://doi.org/10.3389/fpos.2022.909811>
- Peterson, Johnathan, Smith, Kevin ja Hibbing, John. 2020. *Do people really become more conservative as they age?* *The Journal of Politics*, 82(2). Sivut. 600–611.
- Rekker, Roderik. 2024. *Electoral change through generational replacement: An age-period-cohort analysis of vote choice across 21 countries between 1948 and 2021*. *Frontiers in Political Science*, 6, 1279888. URL:<https://doi.org/10.3389/fpos.2024.1279888>
- Schuman, Howard. & Willard L. Rodgers 2004. *Cohorts, Chronology, and Collective Memories*. *Public Opinion Quarterly*, 68:2 s. 217–54.
- Schäfer, Armin. 2022. *Cultural Backlash? How (Not) Explain the Rise of Authoritarian Populism*. *British Journal of Political Science* 52(4): 1977–93.
 URL:[doi:10.1017/S0007123421000363](https://doi.org/10.1017/S0007123421000363).

- Schäfer, Armin ja Steiner, Nils D. 2025. *How education, generation and gender jointly structure green and radical right voting*. West European Politics. Sivut. 1–28. URL:<https://doi.org/10.1080/01402382.2025.2466122>
- Shorrocks, Rosalind. 2021. *Women, men, and elections: policy supply and gendered voting behaviour in Western democracies*. 1st ed. London: Routledge.
- Shorrocks, Rosalind. 2018. *Cohort change in political gender gaps in Europe and Canada: The role of modernization*. Politics & Society, 46(2). Sivut. 135–175. Viitattu 12.6.2025. URL: <https://doi.org/10.1177/0032329217751688>
- Shorrocks, Rosalind. 2016. *Modernisation and government socialisation: Considering explanations for gender differences in cohort trends in British voting behaviour*. Electoral Studies, 42. Sivut. 237–248. Viitattu 12.6.2025. URL:<https://doi.org/10.1016/j.electstud.2016.03.004>
- Spierings, Niels ja Zaslove, Andrej. 2017. *Gender, populist attitudes, and voting: explaining the gender gap in voting for populist radical right and populist radical left parties*. West European Politics. 40(4). Viitattu 12.6.2025. URL:<https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1287448>
- Steiner, Nils D. 2023. *The shifting issue content of left–right identification: cohort differences in Western Europe*. West European Politics, 47(6). Sivut. 1276–1303. URL:<https://doi.org/10.1080/01402382.2023.2214875>
- Stockemer, Daniel & Normandin, Marie-Soleil. 2022. *Men and women voters of the populist radical right: are they like apples and oranges?* Patterns of Prejudice, 56(1). Sivut. 41–60. URL:<https://doi.org/10.1080/0031322X.2022.2071291>
- Van Ditmars, Mathilde M. ja Shorrocks, Rosalind. 2025. *Social change and women's left vote: The role of employment, education, and marriage in the gender vote gap*. Comparative Political Studies, 58(8). Viitattu 12.6.2025. URL:<https://doi.org/10.1177/00104140241271123>
- Westinen, J., E. Kestilä-Kekkonen ja A. Tiihonen 2016. *Äänestäjät arvo- ja asenneulottuvuuksilla*. Teoksessa Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015. Toim. Grönlund, Kimmo ja Wass, Hanna. Helsinki. Oikeusministeriö.
- Wheatley, Jonathan ja Mendez, Fernando. 2021. *Reconceptualizing Dimensions of Political Competition in Europe: A Demand-side Approach*. British Journal of Political Science, 51(1). Sivut. 40–59. URL:<https://doi.org/10.1017/S0007123418000571>
- Wilensky, Harold L. 2002. *Rich Democracies: Political Economy, Public Policy and Performance*. University of California Press. Berkeley. Saatavilla: ProQuest Ebook Central. Viitattu: 2.11.2026.

5 Liite 1. Ilmoitus tekoälyn käytöstä tutkielmassa

Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä on laadittu Turun yliopiston Kauppakorkeakoulun ohjeistuksen (30.9.2025) mukaisesti. Tutkielmaa laadittaessa Turun yliopistolla ei ollut omaa voimassa olevaa ohjeistusta.

Seuraavaksi avaan, miten olen käyttänyt generatiivista tekoälyä opinnäyteprosessin tukena sen eri vaiheissa ja eri tarkoituksiin.

Käyttämäni työkalut, niiden käyttötarkoitus sekä tekoälyn tuotosten verifioimiseksi tekemäni toimet on kuvattu alla. Ohjeistuksen mukaisesti vakuutan, että olen käyttänyt tekoälytyökaluja asianmukaisella huolellisuudella, olen ilmoittanut niiden käytöstä voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti ja otan täyden vastuun tämän työni sisällöstä kokonaisuudessaan.

Työssä on käytetty OpenAI:n ChatGPT:tä ja sen GPT-4 versiota kolmessa eri työskentelyvaiheessa: Työn ideoinnissa, työn pääkäsitteen esiintyminen mediassa ja R-ohjelman virhekoodien tulkinnassa.

1. Työn ideointi

- Käytön vaihe: Työn aiheen ideointi
- Käyttötarkoitus: Käytin ChatGPT:tä keskustelukumppanina ideoidessani työn aihetta ja löytääkseni teeman ympäriltä sopivia hakusanoja tutkimusartikkelien etsimiseksi.
 - Esimerkiksi syöttötiedostosta (3.11.2024) ”Miten nuorten naisten ja miesten arvot eroavat toisistaan Euroopassa? Millaisilla hakusanoilla asiaan voisi perehtyä englanniksi?”
- Todentaminen: Tekoäly antoi aluksi kattavan vastauksen ensimmäiseen kysymykseen, jonka jälkeen se ehdotti hakusanoiksi termejä ”gender gap” ”gender and politics” ”gender and values”. Tämän jälkeen hahmottelin eri hakusanoja, joita hyödynsin etsiessäni sopivia tutkimusartikkeleita UtuVolterista ja Google Scholarsista. En ole käyttänyt tekoälyn tuottamaa tekstiä missään työni vaiheessa, se toimi ainoastaan välineenä kerätä sopivia hakusanoja.

2. Työssä esiintyvän käsitteen esiintyminen mediassa

- Käytön vaihe: Ilmiön taustoittaminen ja sen esiintyminen mediassa.
- Käyttötarkoitus: Vertailla omia hakutuloksia tekoälyn tekemiin hakutuloksiin ja sen antamiin linkkeihin. Tutkielman innoittajana toimi toimittaja John Burn-Murdochin artikkeli "A new global gender divide is emerging" Financial Timesissa. Halusin ymmärtää, kuinka paljon ja mitä aiheesta oli kirjoitettu muissa länsimaisissa medioissa. Omien hakutulosteni lisäksi halusin vertailla, millaisia hakutuloksia ChatGPT löytää.
- Esimerkki syöttötiedosto: "Missä eri medioissa viitataan John Burn-Murdochin artikkeliin A new global gender divide is emerging?" Hakutulokset vastasivat pääosin omiani, mutta uutena mediana se nosti esiin Vox-julkaisun artikkelin, jota hyödynsin johdannossa. Luin itse artikkelin ja vastaan täysin tuottamastani tekstistä.

3. R-ohjelman virhekoodien tulkinta

- Käytön vaihe: menetelmät ja aineiston analysointi.
- Käyttötarkoitus: Kvantitatiivisen aineiston analyysin teossa hyödynsin R-ohjelmaa. R-ohjelma on helppokäyttöinen ja intuitiivinen ohjelma, mutta aina työskentelyn aloittaessa tulee muistaa syöttää monta eri koodikirjastoa, jotta työskentelyä voi jatkaa siihen mihin on jäänyt. Aina se ei myöskään lue valittua koodikirjastoa, jolloin komento tulee syöttää uudelleen. Työskennellessä tulee myös muistaa tallentaa työtä useasti. Käytin tekoälyä apuna tunnistamaan virheitä.
 - Esimerkki syöttötiedostosta (13.12.2025) "> dat\$vasoik <- recode (dat\$LEFTRIGHT_SELF, "0=0; 1=1; 2=2; 3=3; 4=4; 5=5; 6=6; 7=7; 8=8; 9=9; 10=10; else=NA") Error in recode(dat\$LEFTRIGHT_SELF, "0=0; 1=1; 2=2; 3=3; 4=4; 5=5; 6=6; 7=7; 8=8; 9=9; 10=10; else=NA") : could not find function "recode" Miksi koodi ei lue komentoa "recode"?"
- Todentaminen: Tekoäly kertoi, että joko en ole lukenut koodikirjastoa "car" tai olen merkinnyt muuttujan väärin. Kyseessä oli toistuva ongelma, eli se etten ollut muistanut lukea tarvittavia koodikirjastoja ennen työskentelyn jatkamista. Ymmärrän täysin

lopullisen muuttujan muotoilun, olen valinnut sen itse sekä ymmärrän sen taustalla olevat tilastollisen analyysin periaatteet.